

## ▶ **OPRAVENÝ RYBNÍK LUŽNÝ CHRÁNÍ A POSILUJE BIODIVERZITU** str. 10

- ▶ **SOKOLOV PLÁNUJE ÚPRAVY** HORNICKÉHO DOMU I KLÁŠTERA str. 5
- ▶ **ŠKOLY A ŠKOLKY** ZE DŘEVA str. 8
- ▶ JAK ČISTÝ JE **PROVOZ VÝLETNÍHO PARNÍKU?** str. 24



## Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

pomalou přichází jaro a s ním teplejší počasí a více slunce. To dodává energii nejen nám lidem, ale i solárním panelům. Tímto krásným oslím mostem jsme se dostali k jednomu z témat březnového vydání, fotovoltaice. Solární panely rostou na střeších jako bambus v pralese, ale budme rádi. Energii ze slunce budeme potřebovat



čím dál více. O budoucnosti této energie i konkrétních instalacích se dočtete v několika článcích.

Operační program Spravedlivá transformace podporuje uhelné regiony, které procházejí dekarbonizací. Mnohé obce a regiony již mají připravené projekty, píšeme o těch z Orlové, Chodova či Sokolova. Ze zkušeností ze zahraničí víme, že průmyslové regiony, které prošly transformací, mohou nabrat velký drajv a posunout celou republiku zase o kousek dál.

Každý jsme chodili pokud ne do školy, tak do školy určitě. Autor tohoto editoria chodil do zánovní, panelové a obrovské základní školy Karla Marxe v severních Čechách. Teď mohou děti navštěvovat i dřevěné školy, o nichž píšeme. Doba se tak obrací. Středověká města vznikala jako dřevěná, postupně v nich vznikaly kamenné domy. Pak je nahradily panely, teď se částečně vracíme ke dřevu. Staří námořníci měli raději dřevěné plachetnice, protože z kovového zábradlí parníku se nedalo uříznout párátko. Děti z dřevěných škol snad nic takového dělat nebudou.

Běží další ročník Adapterra Awards, které oceňují nejlepší počiny v adaptaci na změnu počasí. Tady platí heslo improvise, adapt, overcome a tím bychom se mohli v mnoha částech našeho konání inspirovat.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING  
šéfredaktor

# Do roku 2030 bude Česko získávat třetinu energie z obnovitelných zdrojů a spotřebu sníží o pětinu

Ministerstvo životního prostředí připravilo aktualizaci základního dokumentu, který určuje cíle a strategii v ochraně klimatu. Aktualizovaná Politika ochrany klimatu v ČR (POK) přináší plán, který povede k zásadnímu omezení skleníkových plynů a dlouhodobě ke klimatické neutralitě do roku 2050. Ode dneška se k dokumentu mohou v rámci meziresortního připomínkového řízení vyjadřovat ostatní resorty a oborová sdružení.

*„Změna klimatu není nic abstraktního, ale naše každodenní realita, kterou žijeme. Od roku 1961 se u nás průměrná teplota zvýšila o více než dva stupně. Nejviditelnější problém máme se suchem, které prohlubují jak teplejší zimy bez sněhu, tak vyšší teploty s čím dál častějšími tropickými dny v létě. To všechno má i své jasné dopady na lesy decimované kůrovcem, na zemědělství nebo na zdraví lidí v přehřátých měsících. Proto musí stát přijít s jasnými a předvídatelnými pravidly pro snižování emisí, která představuje Politika ochrany klimatu,“* říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Zásadním cílem Česka je do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů alespoň o 55 % ve srovnání s rokem 1990, a to díky rozvoji obnovitelných zdrojů energie, úsporám energie a útlumu fosilní energetiky, včetně úplného ukončení těžby a spalování uhlí pro výrobu elektřiny a tepla do roku 2033. Pro úspěšnou modernizaci je klíčová ochrana domácností ohrožených chudobou, zejména rodin seniorů. Proto jsou zásadní investice do renovací domů, které přinesou snížení nejen energetické náročnosti, ale především nákladů domácností na energii. Pro nejhroženější skupiny bude možné využívat i přímé kompenzace ze Sociálního klimatického fondu.

Nově do POK zahrnujeme rovněž cíl dosažení klimatické neutrality Česka do roku 2050. Použitý modelový scénář přitom dosahuje na snížení emisí o přibližně 95 % oproti roku 1990 a zbývající emise bude potřeba vykompenzovat zvýšeným ukládáním uhlíku v půdě a lesích nebo jejich zachytáváním v průmyslu a energetice.

## Více slunce a větru a nižší spotřeba

Hlavní nástrojem je rozvoj obnovitelných zdrojů energie (OZE) a zvyšování energetické účinnosti, tedy navýšení podílu OZE na konečné spotřebě energie na nejméně 30 % a snížení konečné spotřeby energie ze současných 1 064 PJ na 846 PJ, tedy přibližně o 20 %.

To v praxi znamená především hlubokou modernizaci české energetiky. Vedle rozvoje jaderné energetiky jde zejména o obnovitelné zdroje, kterých by mělo přibýt nejméně 8 GW instalovaného výkonu solárních a 1,2 GW instalovaného výkonu větrných elektráren do roku 2030. Do roku 2050 by oproti současnosti mělo vzniknout nově instalovaných 26 GW solárních zdrojů a 5,5 GWe větrných zdrojů.

Pro potřeby řídit výkon vyrostou také kapacita nových plynových elektráren, tepláren a také akumulace energie. Proměnu čeká zejména teplárenství. Kromě dočasného nahrazení uhlí zemním plynem jde především o celkovou efektivitu služeb, včetně úspor energie, využití obnovitelného a odpadního tepla v kombinaci s velkými tepelnými čerpadly a využití místních obnovitelných paliv, jako je udržitelná biomasa nebo využití předtřídného odpadu, který není možné využít materiálově.

Druhou stranou mince je zvyšování energetické účinnosti ve všech odvětvích ekonomiky, především razantní snižování spotřeby energií v sektoru budov díky renovacím, zateplování nebo efektivnějšímu vytápění, které lidem přinese podstatné finanční úspory. Aby Česko bylo do budoucna kon-

*Investiční vlna spojená s dekarbonizací přinese benefity zejména v odvětví stavebnictví, ve zpracovatelském průmyslu a ve službách.*

kurenceschopné, musí dojít k významným energetickým úsporám také v sektoru průmyslu, včetně lepšího využívání odpadního tepla z průmyslových podniků.

Snížení spotřeby se významně dotkne také dopravy, která je mimořádně závislá na spotřebě dovážených fosilních paliv. Úspory se kromě přechodu na čistší druhy pohonů týkají i přesunu dopravy na železnici jak v nákladní, tak v osobní dopravě a dalšího posilování veřejné dopravy. Vedle modernizace železniční infrastruktury bude potřeba rozvíjet také síť dobíjecích bodů a plnicích stanic na nízkoemisní paliva.

### **Snížování emisí v průmyslu i v budovách**

Konkrétní cíle dekarbonizace se týkají jak velké energetiky, průmyslu a letecké dopravy, tak postupně i ostatních oblastí ekonomiky. Cíle pro snížování se vztahují k úrovni roku 2005, kdy byl v Evropské unii spuštěn systém obchodování s emisními povolenkami.

Pro velkou energetiku, průmysl a letectví (tedy firmy, které jsou dnes součástí obchodování s povolenkami v systému EU ETS) odhadujeme na základě modelového scénáře snížení emisí o 68 % do roku 2030.

Pro snížování v sektoru budov, pozemní dopravy, zemědělství, odpadů a části průmyslu a energetiky, tedy odvětví mimo EU ETS, odhadujeme do roku 2030 snížení emisí o 32%.

Zvláštní cíle se týkají oblasti využívání půdy a lesnictví. V roce 2030 by Česko mělo dosáhnout ukládání uhlíku (tedy záporných emisí) ve výši -1,2 milionu tun CO<sub>2</sub>. Přitom současná úroveň je kvůli kůrovcové kalamitě naopak kladná (v roce 2022 +3,3 milionu tun CO<sub>2</sub>).

### **Investice do zelené modernizace**

*„Zelená modernizace si vyžádá zásadní investice. Do roku 2030 odhadujeme náklady dekarbonizace a adaptačních opatření na úrovni 1 000–1 500 miliard korun nad úroveň běžného investičního cyklu do obnovy průmyslu, energetiky nebo budov. Vyšší náklady představují zejména investice do renovační vlny v budovách, které domácnostem sníží náklady na energii, modernizaci dopravy a dopravní infrastruktury i náklady modernizace energetické infrastruktury. Právě s těmito náklady nám navíc pomohou peníze z evropských zdrojů, především z emisních povolenek a dalších nástrojů, jako je Národní plán obnovy nebo budoucí Sociální klimatický fond,“* vypočítává ministr Hladík.

Investiční vlna spojená s dekarbonizací přinese benefity zejména v odvětví stavebnictví, ve zpracovatelském průmyslu a ve službách. Díky zvýšené poptávce poroste také zaměstnanost, a to především u malých a středních firem. Z hlediska domácností, zejména těch ohrožených energetickou chudobou, je nejdůležitější postupná renovace domů a modernizace způsobu vytápění i výroby elektřiny. Díky tomu dokáží domácnosti snížit své náklady na energii. Do roku 2030 dosáhnou předpokládané investiční náklady renovací 560 mld. Kč, veřejná podpora je zhruba z poloviny pokryje. ●

## **O komunitní energetiku je enormní zájem**



Foto: Shutterstock/lovelyday12

**Výzva na zakládání energetických společenství financovaná z Národního plánu obnovy se otevřela 1. prosince 2023 a do konce ledna tohoto roku, kdy byl příjem žádostí ukončen, bylo do prvního kola výzvy podáno 83 záměrů. Alokace výzvy činí 98 milionů korun.**

Jelikož se jedná o dvoukolovou soutěžní výzvu, čeká nyní podané záměry druhé kolo, během kterého se vybere minimálně čtyřicet nejvhodnějších, jež budou doporučeny k postupu.

*„Komunitní energetika napojená na energii ze slunce, větru nebo biomasy přináší celou řadu výhod. Využití obnovitelných zdrojů snižuje závislost měst a obcí na fosilních palivech, zvyšuje energetickou soběstačnost a zlevňuje elektřinu a teplo pro všechny zapojené. Proto jsme se rozhodli podpořit zakládání energetických společenství, která jsou nezbytným předpokladem pro rozvoj komunitní energetiky v Česku,“* uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

*„Do výzvy bylo v prvním kole podáno celkem 83 záměrů, což dokazuje enormní zájem o komunitní energetiku. Z výzvy jsme schopni podpořit minimálně čtyřicet projektů, proto budeme nyní záměry hodnotit a vybereme z nich ty nejvhodnější k postupu do druhého kola,“* doplnil ministr.

Z této výzvy je možné podpořit například zpracování podkladových materiálů, proškolení a činnost koordinátora a další související aktivity potřebné ke vzniku energetického společenství. Příspěvek bude i na osvětové a propagační aktivity, jako jsou plánovací workshopy, občanská shromáždění nebo propagace obnovitelných zdrojů energie. V této chvíli chceme podpořit vznik minimálně čtyřicet projektů různé velikosti a složitosti. O podporu mohly žádat nejrůznější subjekty, včetně bytových družstev, společenství vlastníků jednotek,

nájemníci bytových jednotek, územní samosprávné celky, příspěvkové organizace či obchodní společnosti v jejich vlastnictví, dobrovolné svazky obcí a další právnické osoby. Finanční podpora je rozdělena do čtyř kategorií podle náročnosti založení energetického společenství. Žadatelé získají finanční podporu ve výši od 600 tisíc korun pro malá společenství složená jen z rodinných a bytových domů až po velké projekty na území nejméně tří obcí, které mohou dostat maximální podporu 3 miliony korun.

Projekty k postupu do druhého kola výzvy doporučí hodnotící komise Ministerstva životního prostředí na základě celé řady kritérií: podle nákladovosti projektu, jeho velikosti a komplexnosti záměru. Dále se bude hodnotit kvalita záměru, opatření ke snížení energetické náročnosti objektů, využití obnovitelných zdrojů energie (OZE), ukládání energie a řízení jejího využití, zkušenost s provozováním OZE, participativní tvorba ES a jeho strategická vize. Realizace a doložení projektu musí být provedena do konce roku 2025.

Energetická společenství jsou jednou z možností, jak se může spotřebitel zapojit do výroby energie: spojit se s dalšími spotřebiteli a společně investovat do komunitní výroby. Energetické komunity mají potenciál zvýšit výrobu z obnovitelných zdrojů elektřiny až o 5 TWh, což odpovídá necelým 10 % spotřeby elektřiny v Česku. ●



# ► Orlová zná možnou podobu prostranství po bývalém koupališti

Na prostranství bývalého orlovského koupaliště vyroste volnočasová zóna, ve které budou podmínky pro sportovní aktivity a kde nebudou chybět ani vodní prvky pro osvěžení v parném létě. Orlová představuje návrh budoucí podoby prostranství.

Zastupitelé v loňském roce definitivně ustoupili od rekonstrukce areálu zchátralého koupaliště a nyní připravují jeho demolici. Tu potvrdilo zastupitelstvo Orlové veřejnosti poté, co definitivně rozhodlo o zastavení poslední navrhované rekonstrukce. „Projekt čtvrtmiliardového koupaliště se ukázal postupem času jako nereálný a pro město příliš finančně náročný. Kvůli havarijnímu

stavu celého areálu jsme se rozhodli pro odstranění všech budov včetně bývalé restaurace Golf a minigolfru,“ uvedla starostka Orlové Lenka Brzyszkowská.

Kromě demolice město připravuje postupnou přeměnu areálu na veřejný prostor s volnočasovou odpočinkovou zónou. Nechalo zpracovat architektonickou studii využití areálu a budoucí podoba prostranství vychází

z návrhu městského architekta Davida Kotka. Zpracovaná studie bude podkladem pro další přípravu projektové dokumentace.

Areál nyní navazuje na stávající sportoviště tvořené zimním stadionem, fotbalovými hřišti a tenisovými kurty. Nově zrekonstruovaný prostor doplní inline dráha, pumptrack, což je uzavřený zvlněný okruh pro jízdu na kole či koloběžce, a přírodní lezecké centrum přirozeně naváže na zrekonstruovaný lesopark. Nebudou chybět odpočinkové zóny, péteřní pěší zóna s plochou pro variabilní využití, vše doplněné o vodní prvky a moderní mobiliář. „Věřím, že nový prostor potěší širokou veřejnost a každá věková skupina si zde najde to své. Snažili jsme se vše navrhnout tak, aby areál využili všichni občané města, tedy jak maminky s dětmi, tak naše mládež, ale také orlovští senioři, a to od jara do podzimu,“ doplňuje starostka Orlové.

Město sice mělo v minulosti připravený projekt revitalizace koupaliště, ale finanční situace dnes zkrátka neumožňuje realizaci rekonstrukce ani její následné nákladné provozování. Orlová tak bude žádat o dotaci na samotnou demolici z Operačního programu Spravedlivá transformace. Projektová cena demolice je 66 milionů korun.

„V současné době se dokončuje projektová dokumentace na demolici areálu a po získání všech potřebných stanovisek a povolení podá Orlová žádost o dotaci,“ potvrdila vedoucí odboru rozvoje a investic Martina Szotkowská.

V případě úspěchu by demolice mohla začít již v příštím roce. Konkrétní datum zahájení demolice vedení města oznámí veřejnosti po podpisu smlouvy se zhotovitelem. ●



Foto: archiv Města Orlová

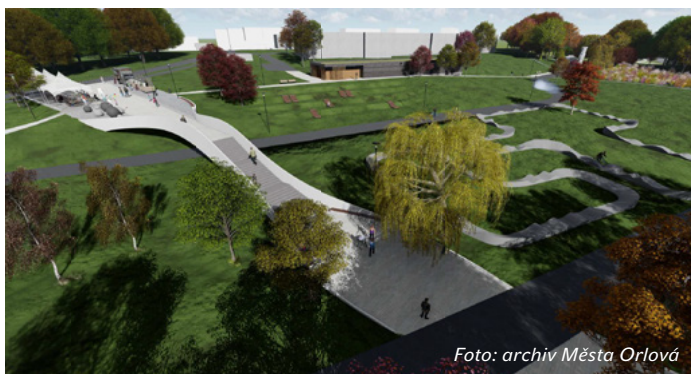


Foto: archiv Města Orlová



Foto: archiv Města Orlová



Foto: archiv Města Orlová



Foto: archiv Města Orlová



# ▶ Sokolov plánuje úpravy hornického domu i kláštera

Městský dům kultury v Sokolově čekají velké úpravy vnitřku, střechy i fasády. **Vedení města na ně chce získat evropské dotace z Operačního programu Spravedlivá transformace**, který pomáhá s přeměnou uhelných regionů. Dotace by mohla pokrýt až 80 procent nákladů.

**P**odle radnice bude prvním projektem úprava foyer. Opraví podlahy, stěny, podhledy, kryty radiátorů či osvětlení, aby vznikl reprezentativní prostor charakteristický pro hornický dům. Náklady se odhadují na 5 milionů korun. Stavební práce chce radnice stihnout ještě letos před hlavní plesovou sezonou. Větším projektem pak bude výměna střešní krytiny a některých poškozených trámů. Do některých míst zatéká. Jde o kulturní památku, záměr tedy musí město konzultovat s památkáři.

Stavbaři opraví také fasádu, která je místy poničená. Přesné náklady radnice ještě nezná, zřejmě půjde o desítky milionů korun. V plánu je vybudovat výtah, o jehož umístění se jedná s památkáři.

Hornický dům v Sokolově je kulturní památkou a dominantou náměstí Budovatelů. Postaven byl ve dvacátých letech minulého století podle návrhu prvorepublikového architekta Rudolfa Welse. Generální opravu prodělal v letech 1967 až 1970, dalším výrazným zásahem byla výměna oken a oprava fasády v roce 2006. Je dějištěm největší akce Sokolova, tedy

Dne Horníků, ale i plesů, výstav a dalších kulturních akcí.

## Zpřístupnění kláštera

Příběhy nadání, odvahy, hudby, ale i osobních selhání, odpuštění, řemeslného umu, víry... To vše se pojí s komplexem sokolovského kláštera. Tyto příběhy chce nyní město oživit tak, aby neupadly v zapomnění. Prvním krokem je vytvoření projektové dokumentace, jejímž cílem bude zpřístupnění krovů a sklepů kláštera pro veřejnost. V těchto místech by měly vzniknout prohlídkové okruhy, výstavy, ale i místo pro drobné kulturní akce. Projektové dokumentace pro celkovou revitalizaci se dočká také klášterní zahrada. Současná asfaltová plocha bude nahrazena zelení. Revitalizací projde i rajská zahrada, kde by mělo vzniknout místo například pro svatby či koncerty.

Město Sokolov v současné chvíli připravuje žádosti o dotace z Operačního programu Spravedlivé transformace na zpracování projektové dokumentace a na realizaci souvisejících průzkumů. ●

# ▶ Chodov chystá vlastní **technické lyceum**

**C**hodov na Sokolovsku zahájil intenzivní přípravy na vybudování vlastního technického lycea. Zastupitelé schválili studii, která napoví, jak záměr moderní střední školy ve městě nejlépe realizovat.

Hlavním cílem lycea je zajistit dostupnost kvalitního středoškolského vzdělání v Chodově, kde v únoru skončila pobočka sokolovského gymnázia. Lyceum má nabídnout vzdělávání celkem ve třech maturitních oborech. Zřizovatelem školy bude město Chodov, zásadní pak bude její spolupráce s významnými firmami podniky. Spolupráci přislíbila také Česká zemědělská univerzita v Praze a cílem je do projektu zapojit i další univerzity.

Na základě výsledků analýzy je investiční příspěvek města počítán na výši přibližně 17 milionů korun, přičemž technické zhodnocení majetku pak jeho hodnotu navyšuje o více než 60 milionů korun. Očekávaný roční dopad do rozpočtu města se pohybuje ve výši 2–3 miliony. Podstatná část nákladů půjde z několika zdrojů. Na

příklad na modernizaci budovy bude chtít Chodov využít Operační program Spravedlivá transformace.

„Nebude to hned. Bude trvat ještě nejméně dva roky, než se v budově naproti radnici otevrou první moderní učebny pro studenty,“ poznamenal starosta.

Připravované chodovské technické lyceum by mělo nést název Avantech. Jméno nové školy je vytvořeno ze dvou latinských slov, které v překladu znamenají pokrok a technika. „To je přesně to, co chceme, aby budoucí studenti v našem lyceu našli,“ uvedl starosta Chodova Patrik Pizinger s tím, že pojmenování pomáhala vytvořit umělá inteligence.

Vzniku lycea se věnuje přípravný tým, který má v těchto týdnech na starost především administrativní záležitosti. „Směřujeme to tak, aby škola byla nejpozději do konce roku zapsaná v rejstříku a my mohli zahájit potřebné práce, například úpravy budovy,“ poznamenal starosta.

První studenty přivítá lyceum v září roku 2026. Škola bude zaměřena na vzdělávání odborníků pro dnes žádané obory, jako je energetika, strojírenství nebo IT. ●

## ECHO

### Přerov vylepší Městský dům

Přerovský Městský dům by se měl dočkat nové vzduchotechniky a vytápění. „Stávající systém je už na hraně své životnosti. Předpokládaná cena pořízení nového systému činí 17 milionů 350 tisíc korun, ale skutečná cena vzejde až z veřejné zakázky, která bude následně vyhlášena. Na akci chceme získat dotaci z Modernizačního fondu,“ informoval náměstek primátora Vladimír Lichnovský. Moderní systém by měl zahrnovat vzduchotechniku s jednotkami s rekuperací. V objektu, který je kulturní památkou, bude provedena i kompletní rekonstrukce stávajícího systému vytápění včetně náhrady stávající otopné plochy, úpravy napojovacího uzlu a osazení regulační techniky.

### Město a nemocnice vytvoří energetické společenství

Společný projekt města Jindřichův Hradec a Nemocnice Jindřichův Hradec „Vznik energetického společenství Jindřichův Hradec“ se uchází o získání dotace z Národního programu Životní prostředí v rámci Národního plánu obnovy. Základní motivací vzniku energetického společenství je snižování energetické náročnosti a snížení nákladů na energii, přičemž se počítá s dosud nevyužitým potenciálem ve výrobě energie z obnovitelných zdrojů. Jedním z hlavních cílů je pak zvýšení energetické nezávislosti města. V případě vytvoření pilotního příkladu komunitní energetiky by mohli ostatní zájemci čerpat zkušenosti a inspiraci pro své projektové záměry.

### Národní park vykoupal pozemky

Správa Národního parku Podyjí pokračovala v roce 2023 ve výkupu pozemků na území národního parku do vlastnictví státu z důvodu ochrany přírody a krajiny. Celkem bylo vykoupeno 2,7 ha plochy území národního parku v lokalitách Havranického vřesoviště, Lipinské louky a podařilo se také vykoupit několik drobných lesních pozemků v katastrálním území Podmolí a Konice u Znojma. Celková výše finančních prostředků vynaložených na výkupy pozemků v roce 2023 byla 940 430 Kč. Tato částka byla hrazena z projektu Výkupy pozemků na území Národního parku Podyjí, podpořeného z Národního programu Životní prostředí.



# Kraj Vysočina připravil **projekty fotovoltaických elektráren** na svých objektech za 23 milionů korun

Kraj Vysočina má připravených čtrnáct vlastních projektů na instalaci fotovoltaických elektráren. Projekty chce nejpozději do dvou let realizovat na svých objektech v Havlíčkově Brodě, Jihlavě, Pelhřimově a Třebíči. **Podle hejtmana Kraje Vysočina Vítězslava Schreka kraj předpokládá návratnost investice zhruba do sedmi až osmi let.**

**P**odle propočtů bude realizace všech projektů stát celkem 23,5 milionu korun, dotace z Modernizačního fondu by mohla pokrýt až 45 % předpokládaných nákladů.

Výběru ideálních lokací v majetku kraje pro instalaci fotovoltaiky předcházelo pečlivé posouzení zhruba padesáti krajských objektů. Finální výběr vychází i ze zadání dotační výzvy, která slibuje podpořit projekty zahrnující více dílčích akcí na území maximálně tří sousedících obcí. „Logicky jsme vytipovali bývalá okresní města, kde máme nejvíce objektů,“ řekl hejtmán Vítězslav Schrek s tím, že ve městech by měly být pro fotovoltaiku využity především budovy nemocnic. V Jihlavě by panely měly být také na budově sídla Kraje Vysočina, v Havlíčkově Brodě na objektu krajské knihovny. V Pelhřimově chce kraj pro fotovoltaiku využít i budoucí mu-

zejní depozitář a v Třebíči budovy střední školy a domova pro seniory.

V součtu by měly mít budoucí alternativní zdroje výkon okolo 600 kWp, reálné půjde o instalaci cca 1 200 panelů, jejich počet se bude odvíjet od podmínek v místě instalace. Kraj je připraven zahájit realizaci už letos. „V rámci kraje intenzivně pracujeme na zlepšení energetické udržitelnosti a efektivit v rámci regionu prostřednictvím využívání obnovitelných zdrojů energie. Tento krok představuje důležitou fázi v plánování udržitelné energetické budoucnosti Kraje Vysočina a zároveň otevírá cestu k realizaci ekologicky šetrných projektů, které přispějí k redukci emisí a snížení energetické náročnosti krajských budov,“ uvedla Hana Hajnová, náměstkyně hejtmana pro regionální rozvoj.

Hejtmán Vítězslav Schrek informoval, že tyto projekty jsou zařazeny v rozpočtu kraje.

„To znamená, že i kdybychom nezískali dotační podporu z Modernizačního fondu, počítáme s tím, že tyto projekty uděláme z vlastních prostředků,“ uvedl hejtmán.

Financování připravených projektů chce Kraj Vysočina z Modernizačního fondu, výzvy RES+ č. 4/2024, kdy v rámci této výzvy jsou podporovány instalace nových FVE s instalovaným výkonem do 1 MWp na jedno předávací místo do distribuční nebo přenosové soustavy. Podporovány jsou sdružené projekty výstavby FVE, které zahrnují více dílčích projektů s více než jedním předávacím místem do distribuční nebo přenosové soustavy.

Na opatření zaměřená na úsporu energií, například na zateplení nebo na nové energetické zdroje, se kraj chystá přispět také svým vybraným příspěvkovým organizacím. Využití na ně budou moci část peněz, které jim loni kraj přidal na zvýšené náklady na elektřinu, plyn a teplo a které neutratily.

Kraj také schválil další energetické úspory zaměřené na gastro provozy a prádelny. Rekonstrukcí by tak měly projít gastro provozy v nemocnici, obchodní akademii v Havlíčkově Brodě a průmyslové škole v Třebíči. Prádelny by pak měly být modernizovány v nemocnicích Pelhřimov a Havlíčkův Brod. Kraj plánuje využít dotaci z Operačního programu Životní prostředí. ●

## ► Městská sportovní zařízení Benešov brzy zprovozní fotovoltaickou elektrárnu

**Na střechy benešovského zimního stadionu a krytého plaveckého bazénu byly nainstalovány solární panely fotovoltaické elektrárny.** Ta díky celkovému výkonu 838,2 kWp vyrobí dostatek energie nejen pro provoz zimního benešovského zimního stadionu a bazénu, ale také pro sousedící Atletický stadion Benešov.

**P**oté co se ke konci roku 2023 podařilo stavbu úspěšně zkolaudovat, čekají Městská sportovní zařízení Benešov na licenci od Energetického regulačního úřadu. Po získání tohoto povolení bude nejpozději začátkem března letošního roku spuštěn ostrý provoz.

Celková investice činí 18,3 milionu korun s očekávanou dotací ve výši 50 % z Operačního programu Životní prostředí. Město Benešov záměr získávat energii z obnovitelného zdroje podpořilo a poskytlo své organizaci návratnou finanční výpomoc ve výši 8 milionů korun.

Dle energetického posouzení by mohla roční produkce elektrické energie z FVE

dosáhnout přes 700 MWh, z toho cca 400 MWh by společnost měla využít k vlastní spotřebě a cca 300 MWh dodat do distribuční soustavy. Součástí FVE není řešení akumulace, kdy by bylo možné část energie ukládat. Nakládání s přebytky vyrobené elektřiny nyní organizace řeší společně se zástupci města Benešov. Cílem je další finanční úspora a jedna z úvah se týká i předehřevu a dohřívání bazénové vody.

Zimní stadion, krytý plavecký bazén a atletický stadion jsou objekty, které jsou do distribuční sítě připojeny přes jednu trafostanici. V tuto chvíli tedy může vyrobená elektřina z FVE proudit pouze do těchto budov. „Věříme, že v blízké budoucnosti budou

přebytky z FVE využity v rámci komunitní energetiky města,“ vysvětluje Tomáš Holub, ředitel Městských sportovních zařízení Benešov. Předpokládá, že FVE pomůže např. s náročným provozem zimního stadionu v letních měsících: „Ledová plocha je v provozu od začátku července, kdy na stadionu pořádáme spoustu kempů. Právě přes letní měsíce je energeticky nejnáročnější tuto plochu udržet a FVE nám bude ohromným pomocníkem,“ dodává Tomáš Holub.

Solární panely jsou umístěny na nosné konstrukci, která je ukotvena betonovou zátěží, do střešní krytiny tak nebylo vůbec zasahováno. Celková přítěž na zimní stadion činí přibližně 126 tun. Panely FVE jsou orientovány směrem na východ i západ se sklonem cca 13°.

Město Benešov plánuje v rámci energetického managementu vybudování vlastních FVE na střechách vybraných městských budov. Mělo by se jednat o ZŠ Jiráskova, ZŠ Dukelská, školní jídelnu ZŠ a MŠ Karlov, KD Karlov a budovu, ve které se nachází městská knihovna s poliklinikou. Město požádalo o dotace z Modernizačního fondu. ●



## ▶ Třinecké železářny investují do snižování emisí



Foto: archiv SFZP ČR

Investice s maximálním využitím automatizace, snižování emisí CO<sub>2</sub>, úspory energií a první konkrétní kroky k udržitelné výrobě oceli charakterizují rok 2024 v Třineckých železářnách. **Firma letos plánuje proinvestovat částku přesahující 1,5 miliardy korun.**

„Důležitým mezníkem v procesu transformace hutní provozy bude dokončení veškeré dokumentace potřebné pro zahájení přípravných prací projektu dekarbonizace výroby oceli, který bude do roku 2030 završen výstavbou nové elektrické obloukové pece,“

říká generální ředitel Třineckých železáren (TŽ) Roman Heide. Nová technologie nahradí polovinu stávající výroby oceli přes vysoké pece a kyslíkovou konvertorovou ocelárnu.

S transformací výroby s cílem snížení uhlíkové stopy souvisí i připravovaná stavba železoručné briketační linky. Podstatou technologie je proces výroby vysokopecní vsázky studenou cestou. U tohoto projektu se huť uchází o dotaci z Modernizačního fondu. Zprovozněná by měla být do konce roku 2027. Díky instalaci dojde ke snížení emisí CO<sub>2</sub> až o 70 000 tun ročně.

### Energetické úspory

Další významná investiční akce přinese úsporu paliva a elektrické energie. Modernizace předehřevu médií ohřivačů větrů vysoké pece č. 4 zajistí účinnější využití odpadního tepla spalin. Náklady přesahující 260 milionů korun firmě pomůže pokrýt dotace ve výši 110 milionů korun.

„Teplotu odcházejících spalin využijeme navýšením teploty předehřevaných médií. V případě vzduchu a vysokopecního plynu to bude minimálně +165 °C, teplotu horkého větru navýšíme o minimálně 48 °C. Snižíme tak výrobu vysokopecního plynu o zhruba 30 milionů m<sup>3</sup>/rok, což přinese úsporu bezmála 19 000 tun emisí CO<sub>2</sub> ročně,“ vysvětlil investiční ředitel Daniel Heczeko.

Úsporu spotřeby zemního plynu zase přinese investice do výměny hořákových systémů na několika ohřevových stanicích provozu výroba železa a oceli. Nově zde Třinecké železářny zavedou koksárenský plyn. Investice přesáhne 200 milionů korun. Firma dle principů cirkulární ekonomiky využívá k opětovnému zpracování veškeré hutní plyny (vysokopecní, konvertorový i koksárenský) na řadě provozů dlouhodobě. ●

## ▶ V centru Hradiště vzniknou podzemní kontejnery

**Čtyři stanoviště podzemních kontejnerů postaví ve svém centru do konce května město Uherské Hradiště.** Na každém stanovišti budou umístěny tři podzemní kontejnery na papír, plast a sklo.

Podzemní kontejnery najdou lidé na Palackého náměstí, v Obchodní a Otakarově ulici a na Zelném trhu. Více než 77 % nákladů pokryje evropská dotace.

Půjde o první podzemní kontejnerová stanoviště v Uherském Hradišti, a to na exponovaných místech v městské památkové zóně. Místa pro stanoviště byla vybrána se souhlasem památkářů a byla vyprojektována také s ohledem na možnosti manipulace sběrného vozidla a na husté zasítování v centru města.

V každém ze stanovišť budou umístěny tři podzemní kontejnery s celkovou kapacitou 9 m<sup>3</sup> (3 × 3 m<sup>3</sup>). Na Palackého náměstí budou kontejnery uspořádány do tvaru písmene L, v Obchodní a Otakarově ulici budou v řadě a na Zelném trhu ve tvaru písmene T.

„Investiční akce je ve fázi finální přípravy, samotné stavební práce by měly začít ve druhé polovině března. Doprava by při nich neměla být nijak výrazněji omezena, o případných omezeních pro pěší budeme zavčas informovat,“ sdělila místostarostka města Marcela Čechová.

Podzemní kontejnery přinášejí nesporné výhody: jde o zvětšení kapacity pro uložení různých typů odpadu a zvýšení účinnosti třídění, ale značným přínosem je také estetická stránka věci.

„V první fázi dochází k rozmístění čtyř stanovišť s podzemními kontejnery v exponovaném centru města s městskou památkovou zónou, kde jsou nároky na estetiku, hygienu, čistotu a pořádek nejvyšší. Dále s nimi počítáme třeba v rámci připravovaného projektu rekonstrukce Masarykova náměstí. Nicméně



Foto: Antonín Kapraň

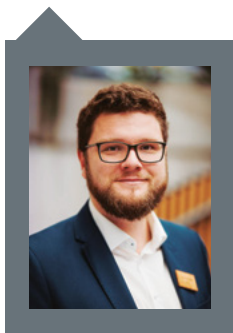
stanoviště chceme stavět také na sídlišťích. Šest jich už máme vyprojektovaných ve Štěpnicích a v rámci dalších regeneračních a revitalizačních projektů budeme s jejich rozšířením počítat například také na Východě či v dalších lokalitách,“ řekl starosta města Stanislav Blaha.

Vybudování čtyř prvních stanovišť podzemních kontejnerů přijde město na takřka 4,4 milionu korun, přičemž akce bude spolufinancována z prostředků Operačního programu Životní prostředí 2021-2027 ve výši až 3,4 milionu korun. ●



# ► Školy a školky ze dřeva? Na mnoha místech už do nich chodí děti

Jaká jsou očekávání při plánování nové školy či školky nebo při rozšiřování stávajících budov přístavbou či nástavbou? Na setkáních se zástupci měst a obcí napříč Českem jsou nejčastěji zmiňovány **rychlá a efektivní výstavba, zdravé prostředí, nízké energetické a provozní náklady, malé nároky na údržbu, příjemný design a v neposlední řadě pevně dané pořizovací náklady a možnost využití dotačních titulů**. Jednoduchou odpovědí na tyto požadavky je stavět dřevostavbu.



**LIBOR HRUBÝ**  
konzultant staveb  
ve veřejném sektoru

V Česku se každoročně postaví tisíce dřevostaveb. Většinu tvoří rodinné domy, nicméně přibývají i další typy budov jako školy, školky, bytové domy, domy pro seniory, obecní úřady, a dokonce hasičské zbrojnice. Nejedná se však pouze o novostavby, ale také o renovace, nástavby či přístavby stávajících budov. Klíčovou předností veřejných staveb na bázi dřeva je totiž kromě rychlosti výstavby i vysoká kvalita a přesnost práce. Investoři z veřejné i privátní sféry už také vědí, že pro dřevostavby je charakteristická i odpovídající požární odolnost a vynikající akustické vlastnosti. Nedílnou součástí je také nízká energetická náročnost a nadstandardní kvalita vnitřního prostředí.

## Rychlost je důležitá

Rychlost realizace dřevostavby je klíčová v případě mnoha projektů, speciálně to platí u projektů financovaných z dotačních titulů. Vyřízení dotace často trvá a po jejím schválení zbývají na výstavbu měsíce. Také s touto skutečností dokáží výrobci dřevostaveb pracovat. Demolici staré školky a výstavbu nové lze při dobré organizaci práce zvládnout během jednotek měsíců, takže se děti mohou velice rychle vrátit z provizoria do normálního režimu a jejich školka může být otevřena k začátku nového školního roku. Výhodou je také rychlé vyplacení dotované částky, jelikož většina dotačních titulů vyplácí dotaci až zpětně v momentě kolaudace.

## V neposlední řadě je velkou předností dřevostaveb udržitelnost

Výrobcům dřevostaveb přibývají i klienti ze mladé generace, kteří přemýšlejí v širších souvislostech a uvědomují si, že zdroje planety nejsou nekonečné. Ti oceňují jak užité



Foto: Lucie Kačírková

vlastnosti materiálů a konstrukcí, tak udržitelnost jejich životního cyklu. Dřevo v sobě navíc váže CO<sub>2</sub> a dřevostavby tak přispívají ke snížení emisí. Veřejné budovy by obecně měly působit jako správné příklady a ukázky toho, jak by se stavět mělo. Dřevostavby přirozeně vedou k výstavbě provozně šetrných budov se zdravým vnitřním prostředím a atraktivní architekturou, a to s negativní bilancí zabudovaného CO<sub>2</sub>.

## Konstrukce na bázi dřeva i pro renovace, přístavby a nástavby

Dřevo je možné využít nejen při výstavbě nových budov. Materiály na bázi dřeva lze efektivně využít i u renovací stávajících budov a převedení těchto budov do standardu jednadvacátého století. Typicky se může jednat o náhradu takzvaných boletických panelů (systém lehkého obvodového pláště obsahující azbest, který se u nás nachází na poměrně velkém množství budov) prefabrikovaným obvodovým pláštěm. Opláštění budovy je tak velmi rychlé a přesné. Stejně je tomu u přístaveb a nástaveb, kde konstrukce na bázi dřeva vyhrávají nejen rychlostí a kvalitou, ale také vahou, protože stavbu zatíží oproti jiným materiálům pouze třetinou váhy. ●

## REKONSTRUKCE BUDOVY STŘEDNÍ ŠKOLY V PRAZE

Jedná se o rekonstrukci budovy školy, která je navržena jako třípodlažní budova opláštěná sendvičovými dřevostavebními panely. Jde o první energeticky a uhlíkově pozitivní školu v Česku oceněnou primátorem hlavního města Prahy jako Stavba roku. Dřevěný obvodový plášť je vhodný jak pro renovace budov s lehkým obvodovým pláštěm, tak pro novostavby. Chlubí se minimální uhlíkovou stopou (98 % použitých materiálů v něm je na bázi dřeva). Pro konstrukci obvodového pláště byly vybrány progresivní materiály na bázi dřeva se speciálními vlastnostmi.

## PŘIHLASTE SE na konferenci.

20. března 2024 – Jihlava

11. dubna 2024 – Hradec Králové

15. května 2024 – Horažďovice

6. června 2024 – Neratovice

Více informací a přihlášení viz:



## MATEŘSKÁ ŠKOLKA OLEŠNICE

V jihočeské Olešnici se již před více než pěti lety podařilo realizovat novou školku pro zhruba čtyřicet dětí. V loňském roce byla rozšířena kombinací nástavby a přístavby opět formou dřevostavby. „Dřevostavba byla zvolena z mnoha důvodů, avšak ty nejpodstatnější byly rychlost výstavby, dodržení rozpočtu, čistota staveniště, podpora lokální ekonomiky a ekologie,“ uvedl starosta Rudolf Mareš. Demolice staré budovy a realizace nové proběhla během pouhých pěti měsíců. Nová školka tak byla otevřena k začátku školního roku. Vzhledem k tomu, že celý projekt byl realizován místní firmou, zdůraznil starosta zvláště podporu lokální ekonomiky. „Ocenil jsem skutečnost, že jsme dali práci obyvatelům naší obce, kteří pro tuto firmu pracují. Jelikož se stavba nachází v centru obce, byla pro mě rozhodující i čistota staveniště a pohybu kolem něj,“ uvedl starosta.



Foto: archiv ADMD



Foto: archiv ADMD

## MATEŘSKÁ ŠKOLKA MIROVICE

Spokojen s volbou prefabrikované dřevostavby pro mateřskou školu byl také starosta Mirovic Josef Vejšický, který totožné firmě z řad členů ADMD před třemi lety zadal projekt jednopodlažní dřevěné budovy s difúzně otevřenou konstrukcí a sedlovou střechou s nízkým sklonem. V objektu vznikly čtyři třídy pro takřka sto dětí. „Nechtěl jsem se dohadovat se zedníky, kteří neřeší pár centimetrů. Výroba, která mi byla představena, i montáž dřevostaveb je naopak vždy na milimetry přesná. U dřevostavby jsem si proto byl vcelku jistý, že nebudu muset nikomu vysvětlovat, že zeď nesmí utíkat o pět centimetrů,“ podotkl starosta.

## REKONSTRUKCE OBCENÍHO ÚŘADU A MATEŘSKÉ ŠKOLY LUKOV

Byla provedena komplexní rekonstrukce budovy obecního úřadu a mateřské školy v obci Lukov. Původní budova, původně opláštěná systémem boletických panelů, byla opatřena novým pláštěm ze sendvičových prefabrikovaných dřevěných panelů. Výroba všech použitých panelů trvala osm dní, montáž obvodového pláště na místě následně čtyři dny do kompletního předání. Obec je s užíváním budovy velmi spokojena, zejména díky její bezúdržbovosti, zvýšení komfortu a také snížení nákladů na vytápění.



Foto: Miroslava Smolová



Foto: archiv ADMD

## LESNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLKA MILČICE

Ke vzdělávacím účelům slouží od roku 2019 také objekt lesní mateřské školy Milčice nedaleko Strakonice. Realizován byl během tří měsíců, které uplynuly od zhotovení základové desky po předání klíčů. Atypický projekt se zhruba třímilionovým rozpočtem měla na starost zkušená firma, která pro děti navštěvující lesní školku Remízek postavila velmi komfortní de facto dřevěnou jurtu vytápěnou tradičními kachlovými kamny. „Určitě hrály roli důvody jako ekologie a obnovitelnost použitých materiálů. Dále to, že pro nás pracovala lokální firma s dobrými referencemi, rychlostí zhotovení i možnosti zadání na klíč. Vyzdvihla bych, že se na stavbě podíleli kvalitní subdodavatelé, což nebývá u grantových staveb až tak běžné,“ zhodnotila majitelka lesní školky.



**Rybník Lužný je součástí vodárenské soustavy, která v Jihlavě funguje přes 120 let.** Díky rekonstrukci udrží stoletou vodu a zpomalí tisíciletou vodu.

## OPRAVENÝ RYBNÍK LUŽNÝ CHRÁNÍ PŘED POVODNĚMI A POSILUJE BIODIVERZITU

Oprava největšího rybníku vodárenské soustavy Pístovské rybníky vyšla na více než 18 milionů korun a většinu nákladů pokryla dotace z Operačního programu Životní prostředí. Rybník Lužný má díky rekonstrukci upravenou a zatěsněnou návodní stranu hráze, nové výpustné zařízení i kapacitnější bezpečnostní přeliv. „V případě povodní je tak schopen udržet stoletou a zpomalit tisíciletou vodu,“ upozornil první náměstek primátora Radek Popelka.

Podle něj byla rekonstrukce nezbytná. Pod hrází vznikaly průsaky a zamokření bylo patrné i po celé hrázi až k její koruně. Protože rybník Lužný je pro Jihlavu strategický, muselo to město řešit. „Vzhledem k silné podmáčenému podhrázi se nám při opravě potvrdilo to, co jsme předpokládali. Hráz byla vybudována na již podmáčeném území. Podzemní prameny, které se při rekonstrukci odkryly, jsme svedli do výústí a dále do toku,“ vysvětlil Radek Popelka.

Díky správnému hospodaření a udržování dobré kvality vody je rybník Lužný navíc vhodným místem pro výskyt vzácných druhů. „Ještě před opravou se tam uskutečnil biologický průzkum, který ukázal zejména výskyt kriticky ohroženého rdestu trávolistého a velevrubu malířského. To nás utvrzuje v tom, že se o rybníky staráme správně,“ myslí si náměstek Radek Popelka.

Vodárenská soustava Pístovských rybníků se skládá z pěti vodních ploch: Vodárenského rybníku a rybníků Kalný, Lukáš, Silniční a Lužný. Soustava má pro Jihlavu strategickou polohu. V minulosti se z nich dokonce čerpala voda samospádem až na bývalé tržiště v ulici Benešova. „S hladinami rybníků neustále manipulujeme tak, aby v případě větších dešťů soustava zadržela co největší objem přívalem vody. Pokud by se rybníky přelily, zaplavily by celé území pod nimi. Ohrozily by až pět tisíc lidí a samozřejmě jejich majetek. Proto byla rekonstrukce Lužného nutná. V budoucnu bychom chtěli opravit i zbytek ze soustavy rybníků,“ upozornil Radek Popelka.

Kromě toho, že soustava Pístovských rybníků chrání Jihlavu před povodněmi, je i důležitým záložním zdrojem pitné vody. Například v roce 2018, kdy v hubenovské nádrži nebyl kvůli suchu dostatek vody, podílela se soustava Pístovských rybníků na posílení dodávek.

O celou soustavu se už několik let starají pracovníci Vodárenské akciové společnosti, a. s., divize Jihlava. „Mimo jiné regulujeme hladinu rybníků. Kontrolujeme, zda v nich nedochází k mimořádnému úhynu ryb nebo zda nejsou vody rybníků



Foto: archiv SEZP ČR

kontaminované. Udržíme průjezdnost příjezdových cest a funkčnost přelivů a staráme se o hráze a koryta,“ vyjmenoval část povinností Milan Šustr, mistr úpravny vody Hosov a vedoucí centrálního vodárenského dispečinku.

V první dekádě tohoto tisíciletí byly v rybníce Lužný nalezeny rozsáhlé porosty vzácných vodních rostlin a rybník se stal pro svou výjimečnost Evropsky významnou lokalitou zaměřenou právě na ochranu společenstev vodních rostlin. Mezi nimi byl významně zastoupen kriticky ohrožený rdest trávolistý a Lužný rybník byl i jediným místem Vysočiny, kde rostl ohrožený rdest ulzinatej.

Bohužel kvůli zcela nevhodnému rybářskému využití nádrže v průběhu posledních patnácti let cenná vegetace téměř zmizela. Kalná voda s vysokou rybí obsádkou byla také nepříznivým prostředím pro výskyt a rozmnožování vodního ptactva, žab, čolků a řady dalších drobných živočichů vázaných na vodní prostředí.

Po rekonstrukci byly vytvořeny dvě přechodné tůně v zadní části rybníka a už tyto drobné vodní plochy poodkryly v průběhu letních měsíců obrovský potenciál k obnově cenné vegetace. Tůně jednoduše naznačily, jak by se choval celý rybník, pokud by nebyl zatížen nevhodnou a naddimenzovanou rybí obsádkou.

Rybník byl po napuštění ponechán bez rybí obsádky, aby došlo ke stabilizaci vod-

ního ekosystému. Pozorovat kvalitu vody a vývoj biologické rozmanitosti v jarních a letních měsících uplynulého roku bylo úchvatné: po celou dobu sledování, tedy od dubna do září, měla voda v nádrži průhlednost často přesahující 2 metry hloubky. Bylo zde zaznamenáno celkem jedenáct druhů vodních rostlin, z toho čtyři patří mezi vzácné a ohrožené druhy. To je situace, kterou v rybníčních ekosystémech na našem území už v podstatě neznáme. Zejména rozsáhlé porosty kriticky ohroženého rdestu trávolistého lze označit za unikátní v rámci celého Česka. Na absenci ryb ale pozitivně zareagovaly nejen rostliny. Na lokalitě, kde bylo před rekonstrukcí dosti obtížné potkat čolka nebo žábu a úspěšné rozmnožování obojživelníků bylo jen dílem šťastné náhody, bylo v roce 2023 zaznamenáno sedm druhů těchto živočichů, včetně velmi vzácného skokana ostronosého.

Podobně zareagovali i vodní ptáci: z ornitologicky nezajímavého území se rázem stala ornitologicky mimořádně atraktivní lokalita, která se zařadila k nejvýznamnějším lokalitám v Kraji Vysočina. Nejlepším příkladem je početnost potápky malé, kterou můžeme považovat za vhodný indikační druh pro rybníky s vysokou průhledností vody. Na začátku září bylo na Lužném rybně zaznamenáno 41 potápek malých, přičemž se jednalo o několik rodinek vodících mláďata, které zde úspěšně vyhnízily. ●





Foto: archiv SFŽP ČR

## PÍSTOVSKÉ RYBNÍKY

Soustava rybníků slouží už více než 120 let k vodohospodářským účelům. Jednalo se o původní zdroj vody pro Jihlavu. Rybníky byly za tímto účelem vybudovány a stejně tak byly založeny lesní porosty. Kolem původních vodárenských rybníků a úpravní vody je v areálu několik dalších obslužných objektů včetně obytných, které však nejsou zdrojem ohrožení. Další výstavba se nepředpokládá. Rybník Lužný je v kaskádě Pístovských rybníků nejvyšší položeným rybníkem.



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR



## ▶ Startuje již šestý ročník soutěže Adapterra Awards. Představí novou kategorii: Průmysl

**Nové kategorie, vylepšená pravidla. Soutěž Adapterra Awards pod záštitou Ministerstva životního prostředí vstupuje do šestého ročníku v novém kabátě.** Nadace Partnerství, největší česká environmentální organizace, spolu se společností Integra Consulting představují tři hlavní kategorie, tedy Krajina, Sídla a Budovy, a také speciální kategorii pouze pro letošní rok: Průmysl.

Soutěž oceňuje projekty bojující proti suchu, přehřívání měst v letních vedrech, důsledkům přívalových srážek i erozi půdy. Vítězové získají finanční či věcné odměny v hodnotě 50 až 100 tisíc korun. Realizované projekty se mohou do soutěže přihlásit už nyní na [www.adapterraawards.cz](http://www.adapterraawards.cz).

„Udržitelnost je v průmyslovém sektoru důležitým tématem, které rezonuje i díky nové povinnosti nefinančního reportingu. Průmyslová výroba patří mezi největší odběratele a zároveň znečišťovatele vod. Společně se zemědělstvím je také nejzranitelnějším sektorem v období sucha. Klimatická změna přináší průmyslovým podnikům nová rizika, ale i nové možnosti, jak se na její dopady připravit,“ vysvětluje vedoucí programu Adapterra Martin Ander z Nadace Partnerství, proč bude tato kategorie letos

zařazena do soutěže. Vedle vysoké spotřeby vody v provozu řeší průmyslové podniky také přehřívání výrobních hal a areálů v dobách vedra nebo vysoké náklady na energie. Do nové, speciální kategorie Průmysl se proto mohou hlásit projekty zavádějící opatření, která na tyto problémy reagují, ať už v samotném výrobním procesu, nebo v běžném provozu areálů a budov.

Hlavními kategoriemi soutěže jsou Krajina, Sídla a Budovy. Do Krajiny se mohou hlásit různorodé projekty od udržitelného zemědělství po obnovu mokřadů. Adaptační projekty na klimatickou změnu z intravilánu obcí, ať už jde o revitalizace náhonů, či hospodaření s vodou na náměstí, se mohou hlásit do kategorie Sídla. Do Budov spadají veškerá

opatření na domech bez ohledu na způsob jejich využití. Finanční a věcné ceny v hodnotě 50 až 100 tisíc korun vítězům tematicky zaměřených kategorií udělí partneri soutěže.

Soutěž se rozšiřuje také do dalších tuzemských regionů, po Moravskoslezském kraji a hlavním městě Praze letos přibyl mezi regionální partnery jih Čech. „Většina odborníků i laická veřejnost vidí, že počasí kolem nás se mění a že extrémní projevy počasí jsou stále častější. Proto jsme se rozhodli spolupracovat s Nadací Partnerství a prostřednictvím prestižní soutěže Adapterra Awards ocenit nejlepší jihočeské projekty, které realizují účinná adaptační opatření. V loňském roce jsme jako jeden z prvních krajů v Česku dokončili přípravu Adaptační strategie kraje. A součástí jejího naplňování je i motivace a podpora místních obcí, firem, spolků i jednotlivých občanů k projektům užitečným pro přírodu i komunitu, v nichž lidé v jižních Čechách žijí,“ uvedl vicehejtman Jihočeského kraje František Talíř.

Stejně jako v předchozích ročnících se může do soutěže zapojit také veřejnost. Prostřednictvím online hlasování od 1. srpna do 15. října 2024 vybere vítěze, který získá Cenu sympatie a výhru v hodnotě 50 tisíc korun od společnosti Deloitte. Vítězné projekty pořadatelé vyhlásí 6. listopadu 2024 na tematicky zaměřené konferenci v Praze. Regionální ceny udělí na podzim přímo v daných krajích. ●

### HALA FIRMY ŽELEZNÝ

Halu firmy Železný na výrobu kajaků pokrývá extenzivní zelená střecha. U vchodu se zrcadlí vodní hladina a opodál rostou květiny v kořenové čistírně odpadních vod. Ta připravuje použitou šedou vodu z haly na využití při splachování toalet. S nápady přišel majitel společnosti Antonín Železný. Projekt se dostal do finále Adapterra Awards 2019 a je příkladem projektu, který by se mohl přihlásit do nové kategorie Průmysl.



Foto: Vojtěch Herout, Adapterra Awards



Foto: Vojtěch Herout, Adapterra Awards



Foto: Vojtěch Herout, Adapterra Awards





Foto: Společnost Gabriel s.r.o.

## SÍDLO FIRMY GABRIEL

Zahradnická firma Gabriel se snaží jít příkladem, dlouhodobě podporuje přírodu blízka řešení a se stejným přístupem také revitalizuje svůj areál. Ten slouží jako vzorník, kde si zákazník může prohlédnout firemní služby v praxi. Kořenová čistírna, recyklace vody, fotovoltaická elektrárna, využití tepelného čerpadla a zelená střecha tvoří funkční celek. Projekt se účastnil soutěže Adapterra Awards 2021 a je příkladem projektu, který by se mohl přihlásit do nové kategorie Průmysl.

## ÚSPORNÝ PROVOZ SPOLEČNOSTI DEAS

Stavební společnost Deas využívá unikátní technologii výroby betonových směsí ze zadržené dešťové vody, recykluje betonový a asfaltový odpad, sídlí v nové pasivní budově a energii získává z vlastní fotovoltaické elektrárny. Inovace zavedl majitel společnosti Libor Filip. Projekt se dostal do finále Adapterra Awards 2023 a je příkladem projektu, který by se mohl přihlásit do nové kategorie Průmysl.



Foto: Vojtěch Herout, Adapterra Awards



Foto: archiv Pražské vodovody a kanalizace

## PODPORA BIODIVERZITY A ZADRŽOVÁNÍ VODY VE VODOHOSPODÁŘSKÝCH AREÁLECH

Pražské vodovody a kanalizace, a. s., už od roku 2015 vysazují ve vybraných vodo-hospodářských areálech květnaté louky. Narozdíl od dříve často sečeného krátkého trávníku se jedná o porost, který zabraňuje nadměrnému vysušování půdy a pomáhá ve městě zadržovat vodu. Projekt se účastnil soutěže Adapterra Awards 2020 a je příkladem projektu, který by se mohl přihlásit do nové kategorie Průmysl.

Profily projektů jsou k nahlédnutí v databázi dobré praxe na stránkách [www.adapterraawards.cz/Databaze](http://www.adapterraawards.cz/Databaze)





Foto: archiv Lesy ČR

## ▶ REVITALIZACE BÝVALÉ TĚŽEBNÝ RAŠELINY V HRDLOŘEZECH

Rašeliniště a rašelinné lesy představují jeden z nejohroženějších biotopů naší země. Jejich degradaci způsobila zejména průmyslová těžba a odvodnění melioračními kanály, což se stalo i rašeliništěm v Hrdlořezích na Jindřichohradecku. Část území tu těžbě unikla, avšak část ji zasáhla a poznamenala. A právě ta byla pod taktovkou Lesů ČR a s podporou dotace z OPŽP revitalizována. Na území bývalé těžebny dnes dochází k nápravě a zahlazení stop po těžbě i k obnově vodního režimu.

**V** roce 2019 došlo k definitivnímu ukončení těžby rašeliny na ložisku Hrdlořezy na území CHKO Třeboňsko. „Již v době před ukončením těžby a předáním pozemků zpět Lesům ČR existovala předběžná dohoda Správy CHKO Třeboňsko a Lesní správy Nové Hrady o vyčlenění části území pro přirozenou obnovu. V roce 2019 proběhla pilotní schůzka zástupců CHKO a zaměstnanců Správy toků LČR. V tomto roce byl následně zadán projekt na revitalizaci vodního režimu těžebny a už na podzim téhož roku proběhla první etapa revitalizace spočívající v zaslepení pěti odvodňovacích kanálů a vytvoření pěti velkých tůň,“ popisuje Eva Jouklová, tisková mluvčí společnosti Lesy ČR. Rok 2019 byl podle jejích slov důležitým milníkem pro

revitalizační akce v lesích, neboť Lesy ČR v tomto roce zahájily vnitropodnikový program Vracíme vodu lesu.

Projekt byl společným nápadem správy CHKO Třeboňsko a Lesů ČR. Již v roce 2000 došlo na části vytěžené plochy k vytvoření tůň a k ponechání plochy přirozené sukcesí. V dalších letech ale bohužel došlo k zalesnění části ploch konvenčním způsobem. Při realizaci se pak čerpalo ze zkušeností vycházejících z obdobných projektů realizovaných po celé Evropě včetně naší země. „Těžba rašeliny představuje zásadní ohrožení existence samotného rašeliniště, proto je při těžbě nutné respektovat nedotčené rašeliny až na minerální podklad. Po skončení těžby

a ještě lépe již v jejím průběhu je nutné obnovit vodní režim lokality. To se provádí osvědčenými postupy eliminace povrchového odvodnění. Tyto postupy jsou poměrně jednoduché a levné a byly mnohokrát odzkoušeny při revitalizacích například na Šumavě,“ popisuje Eva Jouklová. „Samotná realizace projektu probíhala běžně, dodavatelským způsobem. V tomto případě došlo k bezproblémové spolupráci mezi investorem, dodavatelem i projektantem, takže projekt neprovázely žádné větší problémy ani změny technického řešení,“ říká. Projektová příprava i samotná realizace byla od začátku konzultována se zástupci CHKO Třeboňsko a Botanického ústavu Akademie věd, což se pozitivně odráží na konečné podobě revitalizace. „V současné době je projekt





## PROJEKT V ČÍSLECH

Foto: archiv Lesy ČR

Celkové způsobilé výdaje  
1 928 792,46 Kč

Příspěvek EU  
1 928 792,46 Kč



Foto: archiv Lesy ČR

*Projekt revitalizace bývalé těžebny rašeliny v Hrdlořezech čerpal také z poznatků takzvané ekologie obnovy (restoration ecology), která využívá spontánní sukcesí pro rekultivaci. Právě na Třeboňsku se tato metoda v Česku použila jako první, a to na písčově Cep.*

*ukončen, avšak do budoucna se počítá s dalšími, spíše drobnými zásahy a činnostmi managementového typu,*“ dodává.

### Průběh revitalizace

„Revitalizace rašelinišť spočívá zejména v zaslěpování melioračních kanálů. To je možné provádět několika způsoby, nejčastější je instalace příčných dřevěných hradítek, která jsou zasypana rašelínou. Tím je zrušena odvodňovací funkce kanálů a může dojít k syčení půdního horizontu vodou. Dalším častým typem opatření je tvorba mělkých tůní, které na rašeliništích představují unikátní typ biotopu pro specializované organismy. V dalších letech je nutná kontrola a korekce provedených opatření. Pro nastartování a urychlení rašelinotvorného procesu je vhodné do lokality přenášet rašeliničky a další žádoucí vegetaci,“ přibližuje Eva Jouklová, jak obnova rašelinišť a míst zasažených těžbou detailně probíhá.

I v případě bývalé těžebny rašeliny v Hrdlořezech šlo o soubor opatření, která pomáhají obnovit přirozený hydrologický režim s cílem podpořit rozvoj přirozených rašeliničných biotopů a celkové biodiverzity území, jehož hlavním recipientem je Borská stoka.

## RAŠELINA Z TŘEBOŇSKA

Plochá třeboňská pánev vytvořila příznivé podmínky pro vznik a růst rašelinišť slatinného až přechodového typu, a tak tu má těžba rašeliny mnohasetletou tradici. Ložiska rašeliny se tu nacházejí pod lučními nebo lesními kulturami, kde jejich mocnost dosahuje podle geologického průzkumu maximálně 9,2 metru.

Rašelina se těží frézovacím způsobem, který se používá například i v Polsku, Finsku či Kanadě. Blato je systémem odvodňovacích kanálů rozděleno na plochy o šířce 24 m a délce 250 m. Rašeliniště se na podzim proorá do hloubky 30 cm za účelem odstranění dřevních zbytků. V následujícím roce najedou nejdříve pásové traktory s agregovaným frézovacím strojem. Hloubka celoplošného frézování se pohybuje v rozmezí 8 až 12 mm. Rašelina se frézováním rozprostře po povrchu a nechá se proschnout. V případě deštivého počasí se tato vrstva obrací pomocí agregované obrabečky. Po proschnutí na vlhkost 45–55 % se rašelina nařádkuje do osmi řádků na jednom těžebním poli a následně se sbírá sběrači se zásobníky o kapacitě 17–19 m<sup>3</sup>. Tento cyklus, zvláště hloubka frézování, je určen tak, aby se za optimálních povětrnostních podmínek mohl opakovat jednou za den. Těžební sezóna trvá od května do září. V tomto období je ale k těžbě vhodných pouze 20–30 dnů.

Vlastní těžbu podle těžařů limitují tři faktory: ponechání stanovené rekultivační vrstvy rašeliny nad minerálním podložím, možnost použití gravitačního odvodnění v návaznosti na odvodňovací systém rybníků a v neposlední řadě ponechání spodní vrstvy peloidů, pokud bude vhodná, k budoucímu využití pro lázeňské účely.





Foto: archiv Lesy ČR



Foto: archiv Lesy ČR



Foto: archiv Lesy ČR

Realizací projektu tu došlo ke změně vodního režimu na ploše téměř 160 hektarů, ovlivnění úrovně hladiny podzemní vody na zrašeliněných a rašelinných půdách. Hladina podzemní vody byla navržena na přírodnější historickou úroveň tak, že na části území došlo právě k jejímu navýšení stavbou přehrázek na stávajících odvodňovacích vodotečích, a jejich vymělkčením či zasypaním. Na části území, zejména na plochách po průmyslové těžbě rašeliny, byly vytvořeny zmíněné zemní průlehy a tůně a k propojení tohoto území manipulovatelným zavodňovacím potrubím, které bude dle potřeby dotovat dotčenou plochu vodou z Borské stoky.

Projekt byl rozdělen na tři etapy. První se zaměřila na čerstvě opuštěné plochy po těžbě rašeliny o rozloze 5 hektarů, které se v létě přehřívají a jejichž povrch dosahuje až 60° C. Opatření zahrnovala zahrazení šesti

*Obnova vodního režimu na rašeliništi Hrdlořezy proběhla na téměř 160 hektarech lesních pozemků různého charakteru, včetně zachovalého komplexu blatkového boru, který byl v minulosti odvodněn melioračními kanály.“*

odvodňovacích kanálů s pomocí přepážek a vybudování čtyř tůní.

Druhá etapa směřovala do navazujícího rašelinného lesa, v němž docházelo kvůli odvodnění k degradaci. Zde se zahradi- lo celkem šestnáct odvodňovacích kanálů o délce 6,06 km, ovlivňujících cca 73 hektarů lesních porostů.

V roce 2021 pak proběhla třetí etapa, v jejímž rámci se revitalizované území roz- šířilo o dalších 85 hektarů. Byly vybudová- ny drobné vodní plochy, které v budoucnu umožní řízené zavodňování.

### Revitalizovaná lokalita je botanicky i zoologicky významná

„Hlavní přínos projektu spatřujeme v jeho rozsahu: 160 hektarů revitalizovaných pozemků je již velký komplex lesa. Úspěšnost projektu je možné hodnotit ze dvou pohledů. První je vodohospodářský. V rám-





Rašeliniště jsou v Česku plošně velice omezeným biotopem, uvádí se cca 0,3 % rozlohy, a proto je naší povinností je chránit, případně se pokusit je obnovit. Projekt obnovy bývalé těžebny rašeliny v Hrdlořezech je jedním z pokusů uchránit unikátní přírodu i pro další generace.

Foto: archiv Lesy ČR

ci vybudovaného monitorovacího systému je možné konstatovat, že hladina podzemní vody se ustálila na tzv. cílové hladině, to je na hladině, kdy je možná regenerace a vznik rašelinného lesa. Hladina podzemní vody příliš nekolísá ani v období dlouhotrvajícího letního sucha,“ shrnuje Eva Jouklová přínosy zrealizovaného projektu.

Druhý přínos se podle ní projevuje osídlováním lokality vzácnými druhy rostlin a živočichů. „Už od prvního roku po realizaci přibývá pozorování vzácných na rašeliniště vázaných organismů. Je možné jmenovat například vzácné druhy váček, jako jsou vážka jasnoskvrnná a lesklíče skvrnitá, které osídlily rašelinné tůně a mokřady, nebo nález kriticky ohrožené saranče slaništní, která má na revitalizované ploše první zaznamenaný výskyt na území Čech,“ vypočítává.

Lokalita je velmi atraktivní také pro ptactvo. Často je tu k vidění orel mořský a hned v prvním roce po realizaci zde zahnízdil jeřáb popelavý. Na komunikacích je možné běžně pozorovat dudka chocholátého, který zde nachází dostatek hmyzu pro svá mláďata.

Lokalita je významná i z botanického hlediska. „Díky přenosu rašeliničky z nedaleko ležících tůň se na lokalitu přenesla i bublinkatka menší, silně ohrožená masožravá vodní rostlina, která zde má v současné době zřejmě nejsilnější populaci v Česku.“ Na obnažených zaplavovaných plochách roste obrovská populace kriticky ohrožené rostliny, nehtovce přeslenitého. „Důležité je také zmínit spontánní vznik nové generace rašelinného lesa, který úspěšně odrůstá navzdory tlaku jelení zvěře. Projekt je tedy možné hodnotit jako úspěšný s tím, že do budoucna bude nutné revitalizační efekt sledovat, vyhodnocovat a provádět drobné korekční zásahy,“ uzavírá Eva Jouklová příběh revitalizace bývalé hrdlořežské těžebny rašeliny na Jindřichohradecku. ●

## NÁVRAT VZÁCNÉHO HMYZU

**Třeboňsko se stalo vůbec prvním místem, kde byla v devadesátých letech přírodě blízka obnova využita při rekultivaci pískovny Cep II. Od té doby tu vzniklo mnoho dalších projektů přírodě blízké obnovy, na kterých spolupracují ochránci přírody, vědci, těžební firmy i nevládní organizace.**

Právě na Cepu II a na vytěženém rašeliništi Hrdlořezy přitom entomologové objevili vzácné druhy rovnokřídlého hmyzu: cvrčka pobřežního a saranči slaništní.

„Cvrček pobřežní i saranče slaništní se v poslední době na našem území šíří. Vyhovuje jim teplejší podnebí. Potřebují ale v krajině najít vhodná stanoviště, kterými se mohou stát právě pískovny nebo těžena rašeliniště, pokud jejich obnova probíhá přírodě blízkým způsobem,“ říká entomolog Pavel Marhoul ze spolku Beleco, specialista na rovnokřídlý hmyz.

Cvrček pobřežní je teplomilný druh, jehož výskyt byl u nás dosud zaznamenán na jižní Moravě, odkud se nyní šíří. Jde o druh žijící původně v záplavových oblastech velkých řek, může se však přizpůsobit životu na druhotných stanovištích. Pískovna Cep II u Suchdola nad Lužnicí je první známou lokalitou tohoto

druhu v Čechách. Jeden exemplář byl při průzkumu nalezen už v roce 2020, o rok později pak entomologové výskyt cvrčka pobřežního dokumentovali nahrávkou cvrčení samců. Z dalších vzácných druhů rovnokřídlého hmyzu žije v pískovně také saranče blankytná.

Saranče slaništní patří rovněž k teplomilným, ve střední Evropě velice lokálním druhům. Původními stanovišti této poměrně velké saranče jsou mokřady a vlhké louky. Dlouho se tato saranče rozmnožovala v přírodní rezervaci Slanisko u Nesytu, v poslední době se však začala také šířit. Výskyt saranče slaništní byl před dvěma lety dokumentován fotografiemi právě v Hrdlořezech. Jedná se opět o první nález tohoto vzácného druhu pro Čechy. Kromě toho zde entomologové našli také saranči mokřadní, další vzácný, byť v jižních Čechách poměrně rozšířený druh.

„Přírodě blízka obnova se v posledních letech konečně stává reálnou alternativou dosud převládajících rekultivačních technického typu. Pokud se pro ni rozhodneme, ponecháváme pískovnu, kamenolom nebo vytěžené rašeliniště zcela přírodním procesům nebo je pouze vhodně usměřujeme. Řada výzkumů ukazuje, že se taková místa rychle stávají útočišti ohrožených i běžných druhů organismů,“ říká entomolog Jiří Řehounek, který se ve spolku Calla věnuje ochraně přírody a přírodě blízké obnově těžebních prostorů. ●



## Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
16	<b>Rekultivace starých skládek</b> Vztahuje se k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech	18. 11. 2024	300 000 000 Kč
37	<b>Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách</b> Snížení energetické náročnosti veřejných budov pro ULK, KVK, PAK, LBK, HKK, MSK, OLK a ZLK	28. 6. 2024	2 500 000 000 Kč
38	<b>Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách</b> Snížení energetické náročnosti veřejných budov, platná pro STČ, PLK, JHČ, JHM a VYS	28. 6. 2024	2 500 000 000 Kč
39	<b>Úprava lesních porostů</b> Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	31. 7. 2024	150 000 000 Kč
41	<b>Prevence škod způsobených šelmami a dravci</b> Škody způsobené zvláště chráněnými druhy živočichů (vlk obecný, rys ostrovid, medvěd hnědý a ještřáb lesní)	31. 8. 2024	40 000 000 Kč
46	<b>Vodní a vegetační krajinné prvky</b> Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
47	<b>Vodní a vegetační krajinné prvky</b> Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
51	<b>Zpracování studií a plánů</b> Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plány územního systému ekologické stability	31. 7. 2024	30 000 000 Kč
52	<b>Protipovodňová opatření</b> Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	30. 9. 2024	427 000 000 Kč
53	<b>Vodní a vegetační krajinné prvky</b> Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	33 000 000 Kč
54	<b>Vodní a vegetační krajinné prvky</b> Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	30. 9. 2024	173 000 000 Kč
55	<b>Svoz a zpracování odpadu</b> ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	30. 9. 2024	632 000 000 Kč
56	<b>Snížení energetické náročnosti veřejných budov</b> Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-Jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	237 000 000 Kč
57	<b>Snížení energetické náročnosti veřejných budov</b> Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	30. 9. 2024	236 000 000 Kč
58	<b>Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy</b> Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	214 000 000 Kč
61	<b>Energetické využívání odpadů</b> Výstavba a modernizace zařízení pro energetické využití odpadů včetně bioplynových stanic	26. 4. 2024	500 000 000 Kč
62	<b>Chemická recyklace odpadů</b> Budování a modernizace zařízení pro chemickou recyklaci odpadů	28. 6. 2024	200 000 000 Kč
76	<b>Prevence škod způsobených šelmami a dravci</b> Pomoc podnikajícím chovatelům hospodářských zvířat, aby mohli zabezpečit svá stáda	31. 10. 2024	20 000 000 Kč



## Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
4	<b>Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech</b> Vodní prvky, vegetační prvky, sídlení zeleň, eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení	9. 5. 2024	500 000 000 Kč
5	<b>Biologická rozmanitost</b> Posilování ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech	9. 5. 2024	200 000 000 Kč



**To není drb!**

Kotlíkové dotace vám zaplatí až 95 % nákladů na pořízení nového kotle.

A co víc! Nyní nepotřebujete mít na kontě desítky tisíc korun, stát vám je dá předem. Cesta k dotaci je snadná, více na [www.kotlikydotace.cz](http://www.kotlikydotace.cz).

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

OD 1. ZÁŘÍ 2024  
ZÁKAZ KOTLŮ  
1. A 2. EMISNÍ TŘÍDY

## Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!



Spotřebujeme **méně** papíru, nafty a energií



Dostanete ji **hned** v den vydání



Přistane vám **do e-mailu**

[priorita.cz](http://priorita.cz)





## Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
8/2023	<b>Podpora obcí v národních parcích</b> Podpora vybavenosti a infrastruktury obcí, zpracování dokumentů, informačních center a vzdělávání	28. 6. 2024	200 000 000 Kč
NPO 6/2023	<b>Využití a zpracování biologicky rozložitelného odpadu</b> Zkapacitnění a zefektivnění systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady	1. 5. 2024	1 600 000 000 Kč
NPO 5/2023	<b>Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – obce a kraje</b> Revitalizace vodních toků a niv, budování tůň, obnova malých vodních nádrží a protipovodňová opatření	30. 6. 2024	100 000 000 Kč
NPO 4/2023	<b>Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správci vodních toků</b> Projekty na zadržování vody v krajině a zlepšení stavu vodních toků a niv. Pro správce vodních toků	30. 6. 2024	658 000 000 Kč
NPO 1/2023	<b>Energetická osvěta a dotační poradenství</b> Zajištění poradenství domácnostem a administrativní podpora při programu NZÚ Light	31. 8. 2024	200 000 000 Kč
1/2022	<b>Zelená stuha</b> Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč
15/2021	<b>Ekologická likvidace autovraků</b> Žádosti o poskytnutí podpory za komodity odevzdané v roce 2023.	31. 3. 2024	80 000 000 Kč

## Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
HEAT č. 1/2023	<b>Modernizace rozvodů v SZTE</b> Modernizace SZTE, rozvodů včetně předávacích stanic a systémů, pouze na území hl. m. Prahy	29. 3. 2024	1 000 000 000 Kč
ENERGOV č. 1/2023	<b>Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře</b> Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	1 500 000 000 Kč
ENERGOV č. 2/2023	<b>Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře</b> Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	2 000 000 000 Kč
RES+ 1/2024	<b>Fotovoltaické elektrárny 10 kW – 5 MW s vlastní spotřebou</b> Výstavba fotovoltaických elektráren do 5 MW na již existujícím odběrném místě k výrobě zelené energie pro vlastní spotřebu	31. 10. 2024	3 000 000 000 Kč
RES+ 2/2024	<b>Fotovoltaické elektrárny s výkonem nad 1 MWp</b> Výstavba fotovoltaických elektráren s výkonem nad 1 MWp, akumulace vyrobené elektřiny a elektrolyzéry na výrobu vodíku	10. 9. 2024	4 000 000 000 Kč
RES+ 3/2024	<b>Fotovoltaické elektrárny na veřejných budovách</b> Instalace fotovoltaických elektráren na veřejných budovách a další infrastruktury ve vlastnictví obce	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč
RES+ 4/2024	<b>Fotovoltaické elektrárny na budovách a další infrastruktury</b> Instalace fotovoltaických elektráren na budovách a další infrastruktury	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč



## Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ÚLK / 12	<b>Inovativní projekty oběhového hospodářství</b>	31. 10. 2024	940 000 000 Kč
MSK / 13	Druhé kolo výzvy. Projekty třídění, dotřídování, úpravy, materiálové přeměny, chemické recyklace ostatních a nebezpečných odpadů moderními způsoby	31. 10. 2024	300 000 000 Kč
KVK / 19		31. 12. 2024	50 000 000 Kč
ÚLK / 20	<b>Řemeslné inkubátory</b>	31. 12. 2024	200 000 000 Kč
MSK / 21	Podpora vzniku řemeslných dílen	31. 12. 2024	200 000 000 Kč
KVK / 22		30. 6. 2024	40 000 000 Kč
ÚLK / 23	<b>Koncepce a příprava projektů obnovy území</b>	30. 6. 2024	60 000 000 Kč
MSK / 24	Pro žádosti na individuální projekty s cílem obnovy území	30. 6. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 25		30. 6. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 26	<b>Příroda a krajina</b>	30. 6. 2024	90 000 000 Kč
MSK / 27	Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2024	225 000 000 Kč
KVK / 28		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ÚLK / 29	<b>Obnova území – infrastruktura</b>	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30	Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31		31. 12. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 32	<b>Vzdělávání ve firmách</b>	31. 12. 2024	500 000 000 Kč
MSK / 33	Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	30. 6. 2026	360 000 000 Kč
Výzva I.	<b>Úvěř transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj</b>	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
	Bezúročné úvěry programu TRANSFORMACE jsou určeny na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů		
MSK / 34	<b>Obnova území – strategické brownfieldy</b>	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
	Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů		
KVK / 38	<b>Náborové příspěvky pro učitele</b>	24. 4. 2024	22 500 000 Kč
	Nábor a vzdělávání pedagogických pracovníků		
KVK / 39		31. 12. 2024	220 000 000 Kč
ÚLK / 40	<b>Obnova území – veřejné služby, kultura, sport, rekreace</b>	31. 12. 2024	330 000 000 Kč
MSK / 41	Podpora veřejných služeb, kultury, sportu a rekreace	31. 12. 2024	400 000 000 Kč
MSK / 42	<b>Vouchery pro univerzity</b>	30. 4. 2024	100 000 000 Kč
	Startovací grant pro držitele titulu Ph.D. na realizaci výzkumného projektu		
KVK / 43		30. 4. 2024	50 000 000 Kč
ÚLK / 44	<b>Podpora projektů pro veřejný sektor</b>	30. 4. 2024	100 000 000 Kč
MSK / 45	Finanční podpora na realizaci zastřešujících projektů	30. 4. 2024	100 000 000 Kč
MSK / 46	<b>Filmové vouchery</b>	30. 6. 2024	50 000 000 Kč
	Podpora výroby hraných a dokumentárních filmů		
ÚLK / 47	<b>Strategický projekt H2 Triangle</b>	31. 3. 2024	673 246 325 Kč
	Podpora na přípravu a realizaci strategického projektu H2 Triangle		
ÚLK / 48	<b>Strategický projekt Green Mine</b>	31. 3. 2024	1 097 639 850 Kč
	Celková revitalizace a resocializace lomu ČSA		
ÚLK / 50	<b>Strategický projekt vodíkové mobility</b>	31. 3. 2024	884 018 700 Kč
	Zavádění vodíkové mobility ve městě Ústí nad Labem		





Foto: archiv SFŽP ČR

## Benátky: Revitalizace zeleně

Během druhé etapy revitalizace zeleně na čtyřech lokalitách došlo ke komplexní revitalizaci zeleně v obci. Byly vysazeny dřeviny, založeny trvalkové záhony, vybudovány propustné a polopropustné zpevněné plochy a vytvořeny a instalovány prvky pro podporu biodiverzity.

Celkové způsobilé výdaje  
2 351 828 Kč

Dotace ze SFŽP ČR  
1 881 462 Kč

**Podoblast podpory:** 5.4.A – Zakládání a obnova ploch zeleně včetně doprovodných vodních prvků přírodě blízkého charakteru a realizace opatření k zajištění podmínek pro existenci volně žijících živočichů v sídlech

**Název projektu:** Revitalizace zeleně v obci Benátky – 2. etapa

**Kraj:** Pardubický

**Okres:** Svitavy

**Příjemce podpory:** obec Benátky

**Ukončení projektu:** březen 2022



Foto: archiv SFŽP ČR

## Rakovnicko: Malá vodní nádrž

Vybudování malé vodní nádrže Pod Bažantnicí a mokřadních systémů podporuje akumulaci a zpomalení odtoku vody z krajiny. Byla instalována zařízení pro regulaci vypouštění vody, měrný přeliv s dálkovým přenosem dat.

Celkové způsobilé výdaje  
19 999 628 Kč

Dotace ze SFŽP ČR  
14 999 721 Kč

**Podoblast podpory:** 7.1 – Podpora inovativních a demonstračních projektů s pozitivním dopadem na životní prostředí

**Název projektu:** Polyfunkční soustava autonomně regulovatelných drobných vodních nádrží a mokřadních systémů umožňujících i difúzní čištění in situ

**Kraj:** Středočeský

**Okres:** Rakovník

**Příjemce podpory:** ČZU v Praze

**Ukončení projektu:** prosinec 2022



Foto: archiv SFŽP ČR

## Dobrochov: Úprava parku

Došlo k obnově malé vodní nádrže v centru obce, k výsadbě stromů a keřů a k umístění nového mobiliáře. Obec jako vítěz Zelené stuhy ČR reprezentovala Česko v soutěži Entente Florale Europe, kde se umístila na prvním místě.

Celkové způsobilé výdaje  
1 000 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR  
1 000 000 Kč

**Podoblast podpory:** 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

**Název projektu:** Malé zahradní úpravy v obci Dobrochov – park a účast v soutěži

**Kraj:** Olomoucký

**Okres:** Přerov

**Příjemce podpory:** obec Dobrochov

**Ukončení projektu:** říjen 2022



Foto: archiv SFŽP ČR

## Ještětice: Nová alej

V obci vysadili osmdesát listnatých stromů, které přispějí ke zlepšení životního prostředí a kvality ovzduší.

Celkové způsobilé výdaje  
240 453 Kč

Dotace ze SFŽP ČR  
240 453 Kč

**Podoblast podpory:** 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

**Název projektu:** Alej „Na Příčnici“ Ještětice

**Kraj:** Královéhradecký

**Okres:** Rychnov nad Kněžnou

**Příjemce podpory:** město Solnice

**Ukončení projektu:** duben 2022



## Bratčice: Rekonstrukce vodní nádrže u hřiště

Na vodním toku Lejtna byl jako součást vodní nádrže nevyhovující a nekapacitní přeliv. Zvýšené průtoky vedly k zaplavení pozemků, které se zde nacházejí. Rekonstrukcí přelivu došlo ke snížení hladin při zvýšených přítocích.

**Prioritní osa 1, specifický cíl 1.3 – Zajistit povodňovou ochranu intravilánu**

**Název projektu:** Rekonstrukce vodní nádrže u hřiště

**Kraj:** Jihomoravský

**Okres:** Brno-venkov

**Příjemce podpory:** obec Bratčice

**Ukončení projektu:** 31. 12. 2023

Celkové způsobilé výdaje  
6 317 551 Kč

Příspěvek EU  
5 054 041 Kč



## Drslavice: Nové tůně

V projektu šlo o zřízení nových tůň ve třech lokalitách a vytvoření ramen a mezí na pozemcích investora. Jedná se o lokality Travná, Pod Spolcem a Pod Studenou. Vytvoření tůň podporuje dobré prostředí pro rostliny a živočichy a obohacuje zásoby povrchové vody v území.

**Prioritní osa 4, specifický cíl 4.3 – Posílit přirozené funkce krajiny**

**Název projektu:** Revitalizace nivy Žárovenského potoka a zřízení tůň Pod Studenou

**Kraj:** Jihočeský

**Okres:** Prachatice

**Příjemce podpory:** Josef Švejda

**Předpokládané ukončení projektu:** 30. 6. 2024

Celkové způsobilé výdaje  
5 757 369 Kč

Příspěvek EU  
5 469 500 Kč



## Paskov: Prostředí pro páchníka

S cílem zajistit příznivý stav předmětu ochrany, konkrétně páchníka hnědého, v evropsky významné lokalitě Paskov byly ošetřeny stávající dřeviny, vysázeny nové stromy, vykáceny nevhodné porosty a zlikvidovány invazní druhy, vzniklo i broukoviště.

**Prioritní osa 4, specifický cíl 4.1 – Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území**

**Název projektu:** EVL Paskov, tvorba biotopu páchníka hnědého

**Kraj:** Moravskoslezský

**Okres:** Frýdek-Místek

**Příjemce podpory:** Moravskoslezský kraj

**Předpokládané ukončení projektu:** 31. 3. 2024

Celkové způsobilé výdaje  
1 026 891 Kč

Příspěvek EU  
1 026 891 Kč



## Dolní Břežany: Energetické úspory ZŠ

Škola omezí spotřebu energie dodávané ze sítí z tradičních zdrojů díky využití energie z obnovitelného zdroje. Fotovoltaické panely budou umístěny na střechách budovy základní školy.

**Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie**

**Název projektu:** Snížení energetické náročnosti ZŠ

Dolní Břežany

**Kraj:** Středočeský

**Okres:** Praha-západ

**Příjemce podpory:** obec Dolní Břežany

**Předpokládané ukončení projektu:** 30. 6. 2024

Celkové způsobilé výdaje  
1 451 914 Kč

Příspěvek EU  
871 148 Kč







Foto: Shutterstock/Jouni Niskakoski

## ▶ Icon of the Seas. Jak čistý je provoz největšího zaoceánského výletního parníku?

Na svou první plavbu vyplula vloni koncem ledna nová největší výletní loď na světě Icon of the Seas. Je pětikrát větší než Titanic, vejde se na ni 7600 pasažérů, o které pečují přes 2000 zaměstnanců. **Její provoz by měl být díky motorům poháněným zkapalněným zemním plynem, ohřevu vody teplem lodních motorů a možnostem napájení elektrinou v přístavech šetrný k životnímu prostředí. Je to vůbec možné?**

Jak uhlíkově náročná plavba na takové lodi vlastně je? Podle Mezinárodního institutu pro čistou dopravu (ICCT) vyprodukuje i neefektivnější výletní loď 250 g oxidu uhličitého na jednoho pasažéra a kilometr. Podle stejné metodologie výpočtu vznikne při středně krátkém letu 110 g emisí. Při srovnání pětidenní dva tisíce kilometrů dlouhé plavby na nejúspěšnější zaoceánské lodi a stejně dlouhého pobytu v hotelu včetně zpáteční letenky vyprodukuje pasažér na lodi zhruba dvojnásobné množství skleníkových plynů než ten, kdo si zaletí na dovolenou do hotelu. A to vůbec nebylo bráno v potaz, že mnozí hosté zaoceánských parníků přiletí do přístavu, ze kterého loď vyplouvá, také letadlem.

Každých deset let se zaoceánské výletní lodě zvětšují o zhruba 10 000 tun. Znamená to, že větší lodě budou mít přirozeně větší negativní dopad na životní prostředí?

Vstup Icon of the Seas, na sociálních sítích nelichotivě přezdívané „lidská lasagne“, na zaoceánskou výletní scénu přichází v době, kdy se mnoho evropských zemí rozhodlo vyřešit vzrůstající znečištění v přístavech přísnějšími pravidly právě pro stále větší množství větších

a větších výletních plavidel. Například v norských přístavech budou od roku 2026 moci kotvit jen lodě poháněná alternativními palivy. Norská vláda se tak snaží předejít dalšímu zaneřádění svých úchvatných fjordů námořní naftou, na kterou pluje většina výletních parníků. „Zaoceánské výletní lodě mají na svědomí největší množství emisí v přepočtu na pasažéra a cestovní kilometr,“ prohlásil Espen Barth Eide, norský ministr zahraničních věcí.

Benátky, Barcelona a Amsterdam jsou dalšími městy, jež se rozhodly vstup obřích zaoceánských parníků do svých přístavů zakázat či výrazně omezit.

Nejnovější zaoceánské výletní lodě dnes z velké části plují na zkapalněný přírodní plyn právě kvůli snížení produkce uhlíkových emisí. Spalování LNG uvolňuje méně oxidů uhlíku, oxidů síry i pevných částic než tradiční paliva, což je znečištění, které

*Icon of the Seas je delší než Eiffelova věž v Paříži a má dvacet pater. Na palubách nabízí hostům sedm bazénů, včetně „největšího bazénu na moři“, a také vodní svět se šesti skluzavkami a sedmnáct metrů vysokým vodopádem. První plavba největšího výletního parníku světa byla s předstihem vyprodána a i na další plavby se lístky prodávají dobře.*



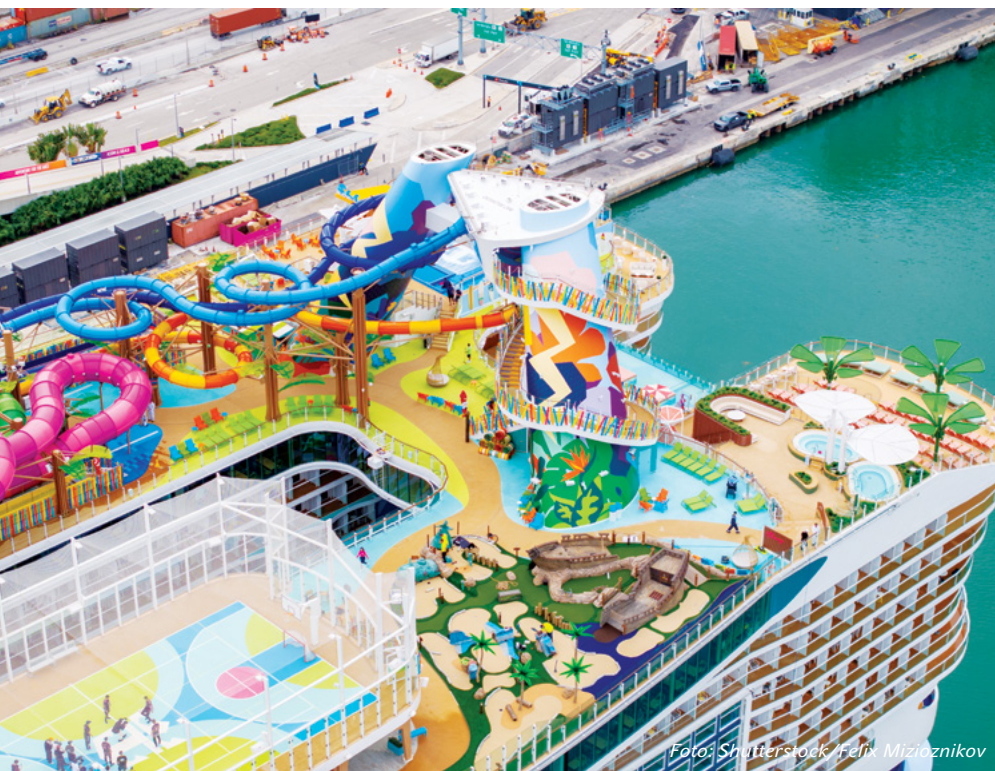


Foto: Shutterstock, Felix Mizioznikov

světové přístavy trápí nejpálčivěji. Lodím v nich totiž běží motory naprázdno po celé hodiny, zatímco jejich pasažéři obdivují památky nebo nakupují na pevnině, kam byli dopraveni v dalších motorových plavidlech. Vzhledem k tomu, že při použití LNG jsou emise oxidu uhličitého oproti jiným palivům o 25 % nižší, označují provozovatelé lodí s tímto druhem pohonu svá plavidla jako „šetrná k životnímu prostředí“.

Icon of the Seas je jen jednou z nových lodí s duálními motory, které mohou být poháněny jak námořní naftou, tak LNG. Pro jejího provozovatele Royal Caribbean's jde o první takovou loď. Jde ale o způsob provozu, který vyvolává určité environmentální obavy, především v souvislosti s únikem metanu z motorů. Negativní klimatické dopady tohoto extrémně potentního skleníkového plynu se oproti oxidu uhličitému za posledních dvacet let zvýšily osmdesátkrát. Plavidla poháněná LNG tedy možná vylučují méně oxidu uhličitého než tradiční námořní paliva, avšak jsou poměrně významně neefektivní v jeho spalování. Téměř 80 % lodí plujících na LNG vypouští 3,1 % tohoto neviditelného paliva, obsahujícího právě metan, do atmosféry. Podle některých názorů je to v krátkodobém výhledu o mnoho horší než spalování tradičních paliv.

Představitelé Royal Caribbean's, provozovatele Icon of the Seas, prohlašují, že když byla před deseti lety navrhována její výstavba, bylo LNG pro její provoz nejvhodnějším palivem. V příštím roce společnost chystá představit Celebrity Xcel, exkluzivní zaoceánský výletní parník pro 3248 pasažérů, který bude disponovat motory, jež bude možné pohánět třemi různými palivy: námořní naftou, LNG a metanolem. Tvrdí,

že i Icon of the Seas byla postavena tak, aby mohla být v budoucnosti poháněna dalšími palivy včetně metanolu.

Nařčení z greenwashingu, kterému čelí, se společnost brání. Prohlašuje, že Icon of the Seas byla postavena tak, aby ke svému provozu mohla využívat palivové články. Ty ale nakonec nebyly kvůli problémům s dodavateli nainstalovány.

Dalším „zeleným“ příspěvkem k čistému provozu plavidla je podle Royal Caribbean's možnost napájení elektrinou, kterou bude možné dobít při kotvení v přístavech, tedy alespoň v těch, které tak velkým lodím, jako je Icon of the Seas, vůbec umožní vplout.

„Stavbou takových megalodí a používáním LNG se zaoceánský výletní průmysl ubírá zcela špatným směrem,“ říká Marcie Keeverová z organizace Friends of the Earth US. „Čím větší loď, tím větší požadavky na infrastrukturu přístavů a také větší škody napáchané na útesech a ekosystémech při kotvení,“ má jasno v tom, zda velké lodě do naší vize čistšího klimatu na planetě patří, či ne. ●

*Námořní průmysl vnímá LNG jako jedno z nejslibnějších alternativních paliv nejbližší budoucnosti. Ačkoli ale budou na zaoceánskou výletní scénu přicházet lodě s menšími úniky plynu do ovzduší i chytrými řešeními svého provozu, průměrný věk současných zaoceánských parníků je 22 let a od toho se odvíjí i míra znečištění, kterou způsobují.*

## ČISTÝ PROVOZ ICON OF THE SEAS – AŽ NA TEN METAN

Prohlášení představitelů Royal Caribbean's, provozovatelů největší zaoceánské výletní lodi současnosti, že díky motorům poháněným zkapalněným zemním plynem jde o plavidlo s čistým provozem, je mnohými označováno za greenwashing. Podle studií a výpočtů některých environmentálních organizací může plavba na takové lodi představovat až osmkrát větší uhlíkovou zátěž než dovolená v hotelu na souši, kam se výletník dopraví letectvy.

Na to, jak v Royal Caribbean's vyzdvihují právě pohon lodí na LNG coby „nejčistší námořní palivo“, poukazuje Bryan Comer, ředitel námořního programu při Mezinárodní radě pro čistou dopravu. „Je to investice do nesprávných klimatických řešení,“ nebere si vůbec servítky. „Zkreslují fakta, když označují LNG za zelené palivo a motory jejich lodí přitom produkují o 70–80 % více emisí skleníkových plynů, než je tomu u běžného námořního paliva,“ nešetří kritikou. „Je to greenwashing.“

Spalování LNG skutečně ušetří planetu čtvrtiny emisí oxidu uhličitého oproti spalování běžných paliv, ale Bryan Comer má na mysli takzvaný „metanový únik“. K tomu dochází, když není všechen zkapalněný zemní plyn pořádně spalován, a to se děje právě v motorech, jaké má i Icon of the Seas.

„Zaoceánské výletní parníky budoucnosti, a vlastně i všechny ostatní lodě, by měly být poháněny palivovými články nebo palivy z obnovitelných zdrojů, jako jsou vodík či metanol, které produkují menší množství emisí skleníkových plynů,“ říká přesvědčeně.





Foto: Shutterstock/w583254846

# ▶ BALE GRAZING

Bale grazing či spásání balíků sena přímo na pastvinách je na první pohled jen jednodušší způsob krmení chovných zvířat. Ale jen na první. **Má totiž své nesporné ekonomické i ekologické přínosy. Podporuje zdraví půdy, biodiverzitu i pohodu zvířat, a přitom šetří výdaje za provoz, práci i prostor.**

**V**e Spojených státech a Kanadě je zimní spásání balíků na pastvinách zaběhlou a osvědčenou praxí. Znamená to, že přežívajícím zvířatům se na pastviny vyvezou balíky sena. Vlastně to navazuje na takový způsob pastvy, kdy se zvířata denně přehánějí z jedné pastviny na druhou. Chovatel může každý balík oplotit a zvířata se tak opět pasou jen na přesně vymezené ploše, zatímco zbytek pastviny má možnost se zotavit poté, co z ní zvířata odešla.

V Evropě je takový způsob pastvy poměrně novinkou, ale každým rokem na ni přechází více chovatelů. Přicházejí tím na další a další výhody, které to jim i zvířatům přináší. Podle všeho se jedná o mnohem levnější, zdravější a vůči přírodě šetrnější metodu, jak se o zvířata v zimě postarat.

## Pilotní projekt

Zimní pastva tradičně spočívá v tom, že se zvířata pasou na takzvaném „obětním“ poli s jednou plodinou, většinou tuřínem či krm-

nou kapustou. To ale znamená zorat jinak trvale udržovanou pastvinu a osít ji plodinou, která sama o sobě nemá žádnou tržní hodnotu. A co víc, zvířata takto zorané a oseté pole často poničí kopyty, výsledkem čehož bývá půdní eroze a nadměrný odtok vody, zatímco spásání balíků přímo na pastvině může prostřednictvím podupaného a zašlapaného sena do půdy navrátit uhlík a další živiny.

„Dnes už máme farmáře, kteří byli zvyklí svá zvířata na zimu ustát a nyní zkoušejí zimní spásání balíků na pastvinách. Hned v prvním roce viděli, jak moc jim to ušetří práce, paliva, použití strojů a prostor,“ říká Nikki Yoxallová, chovatelka dobytka ze skotského Aberdeenshire. „Navíc ruku v ruce s tím jde i pocit, že máte chov pevněji ve svých rukách,“ dodává. Aby dále šířila osvětu o metodě bale grazing, koordinuje pilotní výzkumný projekt, ve kterém ona a několik dalších chovatelů, kteří zimní spásání balíků na pastvinách zkoušejí, sdílejí své poznatky s ostatními. „Věříme,

že se nám podaří jasně prokázat, jak prospěšné bale grazing je, a to bez ohledu na velikost farmy i druh půdy, na které kdo hospodář. Rádi bychom tak dodali odvalu dalším chovatelům, kteří o takovém způsobu pastvy uvažují. Nepochybujeme, že v důsledku může tato změna hospodaření přinést pozitivní změny jak přírodě, tak komunitám na ni navázaným i společnosti celkově.“

*Innovative Farmers monitorují veškeré změny v půdním profilu i v kvalitě půdy, které na pastvinách ošetřených metodou bale grazing probíhají.*



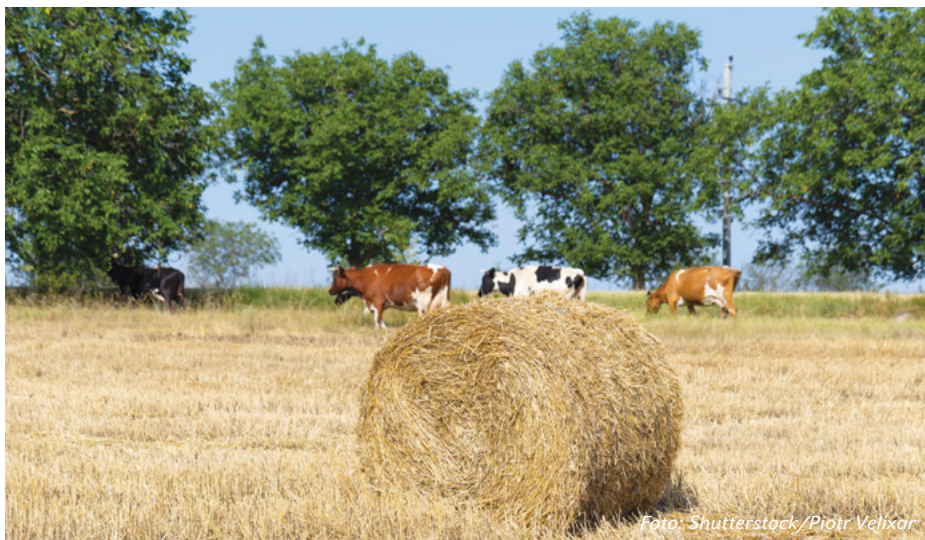


Foto: Shutterstock/Piotr Velixar

### Bale grazing regeneruje půdu a zvyšuje biodiverzitu

Ve výzkumu Projektu Innovative Farmers Nikki Yoxallové je pozornost zaměřena na několik aspektů bale grazingu. Jedním z nich je zkoumání předpokladu, že pošlapané a zadupané seno zvyšuje biodiverzitu na pastvinách tím, že poskytuje potravu a útočiště dalším živočichům – žížalám, hovnívářům, ptákům a krtekům – a také zvyšuje výnosy na stálých pastvinách, což se ukazuje s každým dalším jarem.

Oproti tomu když zvířata přezimují uvnitř, stávají se nespasené seno a hnůj komoditami, které je opět potřeba složitě přemísťovat a jejich další využívání není příliš ekonomické, i když jim to nijak neupírá přínos, jež pro hospodaření mají. Zimní spásání balíků na pastvinách naopak představuje alternativu rozorávání stálých pastvin, jež mívá pro celé hospodaření nemálo negativních důsledků.

### Zimní pastva venku je zdravější

Přezimování uvnitř představuje pro zvířata kvůli vlhkosti, která ve stájích panuje, větší riziko některých nemocí, například zápalu plic. Výhody zimního spásání balíků na pastvinách, kdy zvířata přezimují v přirozeném prostředí na čerstvém vzduchu, jsou v tomto ohledu nepřehlédnutelné. Zvířatům je venku dobře, i když teploty klesnou pod nulu, a ustájení tak není nutné.

V neposlední řadě je tu také zdraví půdy, na níž se zvířata pasou. „Potenciální přínos zimního spásání balíků na pastvinách se nedá přehlížet,“ říká Nikki Yoxallová. „Zvířecí mrva je při tomto způsobu pastvy zapravována samotnými zvířaty do země přímo na místě. To vytváří prostor pro důležité organizmy v půdě, ty přes zimu pracují, a navíc k tomu poskytují potravu pro ptáky a savce,“ vysvětluje. „Opět tu vidíme významné ušetření na práci, palivu i prostoru. Všechno z toho pak můžeme v hospodaření využít efektivněji někde jinde.“ ●

## ECHO

### Bartovice budou mít zelené zastávky MHD

Městský obvod Radvanice a Bartovice bude mít zelené zastávky MHD. Předmětem projektu je přestavba konstrukcí střežů jedenácti autobusových čekáren na střechy s akumulační (vegetační) schopností. V městském obvodu je šestnáct starých zděných čekáren, osm plechových a sedm již nových skleněných čekáren dle jednotného vzoru města a ještě přes deset čekáren bez přístřešku. Projekt řeší problém stávajících přístřešků zastávek MHD, kterým je okamžitý a bezúčelový povrchový odtok srážkových vod bez přímého vsakování. Na projekt byla schválena dotace z Národního programu Životní prostředí.

### Frýdek-Místek dodělá kanalizaci

Kanalizace v okrajových částech Frýdku-Místku je hotová a zkolaudovaná. Stála téměř 300 milionů korun. Na odkanalizování místních částí Skalice, Zelinkovice, Lysůvky a Chlebovice se město podařilo získat dotaci z Národního programu Životní prostředí. Nyní čeká stavebníky další etapa, kdy se dobudují přípojky a napojí se vlastníci rodinných domů. Město pomůže lidem s vyřízením územních souhlasů, obyvatele podpoří také finančně. Každý z občanů, kteří se napojí, dostane na přípojku dotaci od města ve výši 30 tisíc korun na každou přípojku. Lidi, kteří se na kanalizaci nenapojí, čekají podle radnice důkladné kontroly likvidace odpadních vod.

### Obnovuje se bezlesí na Kolvíně

Zarostlé, neprostupné a zanedbané plochy se po kácení otvírají pro mizející druhy rostlin a živočichů extenzivně udržovaných ploch bezlesí. Bezlesí vytvořená lidmi v místech bývalých vesnic jsou v Brdech jedním z důležitých stanovišť pro vzácné druhy rostlin i živočichů. Je nutné zabránit tomu, aby se otevřená krajina změnila v les. Plocha bývalých políček a luk u zaniklé obce a později plocha bývalé střežnice je cenná druhovou pestrostí, která zarůstáním mizí a stírá ji společenstvo lesa. To je v tomto případě nežádoucí. Toto opatření je podpořeno z Národního plánu obnovy.

## Ekofarmář Silas Hedley-Lawrence – studijní příklad využití dobytka coby nástroje k regeneraci půdy

Silas Hedley-Lawrence chová zhruba třisethlavé stádo krav na maso a na mléko. Hospodaří na těžké jílovité půdě v záplavových rovinách nedaleko anglického Oxfordu. Pomocí metody bale grazing pase své stádo čtvrtým rokem a zapojil se do projektu Innovative Farmers. Výsledky vidí a nejsou vůbec zanedbatelné. Finanční zátěž chovu snížil o dvě třetiny na jeden kus dobytka. „Většina lidí by vám řekla, že na takové půdě, na které hospodařím, nemůžete zvířata nechat přezimovat venku. A já nejenže to dělám, ale ještě toho využívám ke zvýšení biodiverzity a k regeneraci. Vnímání toho, jak by přezimování zvířat mělo vypadat, se od toho, jak to dělám, diametrálně odlišuje. Nemusím ničit ani obětovat žádné pole. Když to funguje na mojí promáčené a těžké půdě, fungovalo by to určitě i ostatním,“ říká.

Zkušený anglický farmář přes léto pase své stádo na pastvinách s vysokou trávou a přes zimu využívá bale grazingu. Stádo přehání z jednoho menšího oploceného pozemku na druhý každý den po celý rok. Kromě toho, že ušetří na výdajích, upozorňuje i na další přínosy. „Je to holistický přístup, kdy využíváme zvířata, aby semínka ze sena zadupala do země. Nemusíme na jaře kydat stáje, znovu osévat pastviny ani ozdravovat zničená pole. Pastviny vzejdou samy a každým dalším rokem jsou pestřejší a produktivnější – v květnu a v červnu jsou z nich pestrobarevné koberce květin a bylin,“ popisuje. „Pustil jsme se do experimentu, který mi přinesl skvělé výsledky. Na pastvinách se začaly objevovat volavky rusovlasé, které se živí naší vzrůstající populací hovnívářů. Sovy pálené a zajíce jsme tu dávali zřídka a nyní je to běžné,“ pochvaluje si.



## Byli jsme



Foto: archiv SFŽP ČR



Foto: archiv SFŽP ČR

**FOR PASIV** – Veletrh FOR PASIV, konaný pod odbornou záštitou Státního fondu životního prostředí ČR a Ministerstva životního prostředí, má za sebou již 11. ročník. I letos měli návštěvníci veletrhu příležitost poradit se se specialisty SFŽP ČR, jak bydlet úsporněji. Ptali jste se na podporu dílčích energeticky úsporných opatření ve standardním programu Nová zelená úsporám, na novinky v dotacích na zateplení a solární ohřev vody pro domácnosti s nižšími příjmy NZÚ Light i na nabídku dotace a výhodného úvěru na komplexní renovaci domu v programu Oprav dům po babičce.

## Pozvánky

### SEMINÁŘ

#### Semináře a přednášky k programu Nová zelená úsporám

Přijedeme vám představit novinky v oblasti dotací na úsporné a ekologické bydlení. Poradíme vám, jaká opatření jsou pro váš dům vhodná i jak o dotační podporu zažádat.

Semináře se konají ve spolupráci se samosprávami krajů, měst a obcí. Společně s našimi specialisty se zaměříme na novou etapu programu Nová zelená úsporám. Řekneme vám více o možnostech podpory výstavby či rekonstrukce budov, instalace fotovoltaických systémů, výměny zdrojů vytápění, hospodaření s vodou nebo třeba budování zelených střech. Zjistíte, za jakých podmínek máte nárok na čerpání dotací předem v programu Oprav dům po babičce. Naši odborníci poradí i majitelům bytových domů, jak odblokovat nesouhlas vlastníků bytů či družstevních podniků s nákladnými renovacemi. Zeptejte se nás, jak vám můžeme pomoci bydlet lépe. Vaše dotazy rádi zodpovíme i na individuálních konzultacích. Na semináře není nutné se předem registrovat.

#### TERMÍNY SEMINÁŘŮ

6. března – 15.30 – Rybí

22. března – 16.00 – Zlín

Termíny seminářů průběžně doplňujeme, sledujte web sfzp.cz.

Státní fond životního prostředí ČR pořádá ve spolupráci s obcemi a kraji **semináře pro občany po celé České republice**, na kterých informuje o aktuální nabídce dotací. **Pokud máte zájem** a chtěli byste seminář pro alespoň 25 zájemců uspořádat i ve své obci či městě, vyplňte prosím krátký dotazník, který najdete na webu a zašlete jej na [seminare@sfzp.cz](mailto:seminare@sfzp.cz).

### VELETRH

#### Aquatherm

#### 5.–8. března 2024 / PVA EXPO Letňany

25. ročník Mezinárodního veletrhu technických zařízení budov Aquatherm Praha 2024 se koná pod záštitou Ministerstva životního prostředí. I letos vás zveme na poradenský stánek Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR, kde se dozvíte více o aktuální nabídce podpory úsporných řešení pro váš dům z dotačního programu Nová zelená úsporám. Specialisté SFŽP ČR vám poradí, jaké dotace jsou pro váš projekt vhodné i jak o dotaci požádat. Zjistíte více o efektivních renovacích i o nových podmínkách v oblasti fotovoltaiky. Zeptat se můžete na možnosti předfinancování renovace domu, kombinující dotaci a výhodný úvěr.

### KONFERENCE

#### Inovace v ochraně životního prostředí

#### 4.–5. června 2024 / Spojka Events, Praha 8-Karlín

Zajímáte se o inovativní postupy v ochraně životního prostředí? Chcete se dozvědět o projektech zaměřených na odstranění znečištění vod zbytky léčiv? Nepropáste dvoudenní odbornou konferenci, kterou pro Vás připravujeme v rámci programu „Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu“, podporovaného z Norských fondů. Těšit se můžete na vystoupení odborníků, kteří Vám představí příklady dobré praxe z České republiky i ze zahraničí. Společně se podíváme například za ornitology z ptačího parku Kosteliska, posvítíme si na kalamitní stavy komárů a představíme si nové technologie pro čištění vod. Účast na akci je po předchozí registraci zdarma. Přihlašování probíhá do vyčerpání kapacity konference.

